

μελοδραματικής μουσικής του Γλουκ, επί τέλος δε κατήντησε να έννοήση ότι η μελωδία εκείνη, ητις κατ' αρχάς τοσοῦτον ηρεσκεν εἰς πάντας, ἦτο ὅλως ἀνάρμοστος καὶ ἀνοστος καὶ ἐπρεπε ν' ἀφαιρεθῆ ἐκ τοῦ ὄλου. Τοῦτο ἦτο τὸ πρῶτον ἐπιτυχὲς μεταρρυθμιστικὸν κίνημα, ὅπερ ἐπεχείρησεν ὁ Γλουκ ἐξ ἐμφύτου καὶ σχεδὸν εἰπεῖν ἀσυνειδήτου ἐλατηρίου ὀρμώμενος, οὐχὶ κατὰ λελογισμένας καὶ σαφῶς ἐν τῇ διανοίᾳ του διατετυπωμένας ἀρχὰς ἐνεργῶν. Ἐδέησε δὲ νὰ παρέλθῃσι δύο ἐπι δεκαετηρίδες, μέχρις οὗ τὸ ἰδεώδες ἐκεῖνο τῆς μελοδραματικῆς τέχνης, ὅπερ ἐν τῇ νεανικῇ αὐτοῦ ἡλικίᾳ τοσοῦτον ἀμυδρῶς καὶ ἀσυνειδήτως ἠσθάνθη, παρέστη ἐν τῇ φαντασίᾳ του σαφῶς διαγραφόμενον καὶ εὐκρινῶς διατετυπωμένον. Ἡ τάσις τοῦ Γλουκ πρὸς τὸ ἰδεώδες τοῦτο καταφαίνεται ἐν τοῖς μετέπειτα πολυαριθμοῖς ἔργοις του, ἀτινα ἐμελοποίησεν ἀπὸ τοῦ 1741 μέχρι τοῦ 1762 διὰ τὸ Λονδίνον, διὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ διὰ τὴν Βιέννην. Τρανωτάτη ἀπόδειξις τοῦτου εἶνε ἡ περὶ τοῦ Γλουκ κρίσις ἢ ἐξήνεγκεν ὁ μέγας ἐκ Νεαπόλεως μουσουργὸς Durante. Ἐν ἔτει 1751 ἐμελοποίησεν ὁ Γλουκ διὰ τὸ θέατρον τῆς Νεαπόλεως τὸ δράμα «Ἡ ἐπιείκεια τοῦ Τίτου» (*La Clemenza di Tito*) τοῦ Μεταστασιου. Ἐν τῷ μελοδράματι τούτῳ τὸ πρωτεύον μέρος εἶχε τότε ὁ περιφημώτατος τῆς ἐποχῆς του αἰοιδὸς Caffarelli, διὰ τὸν ὅποιον ὁ Γλουκ εἶχε μελοποίησιν ἰδιαιτέραν τινὰ μελωδίαν, ἣτις ἐξήγειρεν εἰς ἀληθῆ ἐπανάστασιν ὄλους τοὺς μουσικοὺς τῆς Νεαπόλεως. Εἰς μέρος τι τῆς μελωδίας ταύτης, ἔνθα ὁ Caffarelli ἐξετέλει στάσιν τινὰ μὲ ποικίλους μουσικοὺς συγκερασμοὺς (κολορατοῦρες) καὶ τερετίσματα (τριλλους), ὁ Γλουκ ἄφινε τὴν μουσικὴν ὀρχήστραν νῆ πορεύεται ἰδίαν καὶ ὄλως νέαν ὁδόν, νὰ ἐκτέλῃ δηλαδὴ μέρη ὄλως ἰδιόρρυθμα, ὄλως ἀσυνήθη καὶ τέως ἀνήκουστα, δι' ἃ ὁ τολμηρὸς νεωτεριστὴς κατηγορήθη ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων του παρὰ τῷ Durante ὡς παραβιάσας τὰ ὄρια καὶ τοὺς κανόνας τῆς καθαρᾶς μουσικῆς συνθέσεως. Ὁ Durante, ἀφοῦ ἐξήτασεν ἐπὶ μακρὸν καὶ ἐπισταμένως τὸ ἐν λόγῳ χωρίον τῆς παρτιτούρας, εἶπε πρὸς τοὺς μουσικοὺς: «Δὲν δύναμαι ν' ἀποφανθῶ, ἂν τὸ μέρος τοῦτο εἶνε κατ' ὄλα σύμφωνον πρὸς τοὺς κανόνας τῆς συνθέσεως· δύναμαι ὅμως νὰ

σᾶς βεβαιώσω, ὅτι ὄλοι ἡμεῖς, καὶ πρῶτος ἐγώ, θὰ ἐκαυχώμεθα μετὰ δικαίας ὑπερηφανίας ἂν εἶχομεν φαντασθῆ καὶ μελοποίησιν τοσοῦτον ἐξαισίαν μελωδίαν.»

Εἶπομεν ὅτι τὸ πρῶτον μελοδράμα τοῦ Γλουκ, ὁ «Ἀρταξέρξης», ἐποιήθη τῷ 1741 ἐν Μεδιολάνοις καὶ παρεστάθη ἐν τῇ αὐτῇ πόλει κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος. Ἐκτοτε μέχρι τοῦ 1845 ἐμελοποίησεν ὁ Γλουκ ἑπτὰ ἄλλα δράματα, κατὰ δὲ τὸ ἀκόλουθον ἔτος (1746) μεταβὰς εἰς Λονδίνον ἔδωκεν εἰς τὸ αὐτόθι θέατρον τὸ νέον του μελοδράμα «*La caduta dei Giganti*» (Ἡ πτώσις τῶν γιγάντων), ὅπερ ἔτυχεν ἐν Ἀγγλίᾳ μετρίως ἐπιδοκιμασίας. Ἐν ἔτει 1747 καταλιπὼν τὸ Λονδίνον, μετέβη εἰς Ἀμβούργον, εἶτα δὲ εἰς Κοπεγχάγην καὶ εἰς Δρέσδην καὶ τελευταίον εἰς Βιέννην, ἔνθα ἐγκατεστάθη μονίμως.

Τὸ πρῶτον ἐν Βιέννῃ μελοποιηθὲν καὶ παρασταθὲν μελοδράμα τοῦ Γλουκ ἦτο ἡ «*Semiramide riconosciuta*» (Ἡ ἀναγνωρισθεῖσα Σεμίραμις) τῷ 1748. Μετὰ ταῦτα ἐμελοποιήθησαν ὑπ' αὐτοῦ ἐν Ρώμῃ καὶ ἐν Νεαπόλει ὁ «*Τηλέμαχος*» («*Telemacco*») καὶ τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν «*La Clemenza di Tito*» ἀπὸ τοῦ 1750 μέχρι 1751, μεθ' ὃ ἐν Βιέννῃ διάφορα ἄλλα μικροτέρας ἀξίας μελοδράματα, τέλος δὲ ἐν Ρώμῃ τῷ 1755 ὁ «*Θρίαμβος τοῦ Καμίλλου*» καὶ ὁ «*Ἀντίγονος*», διὰ τὰ ὅποια ὁ Γλουκ ἐτιμήθη τότε ὑπὸ τοῦ Πάπα μὲ τὸ παράσημον τοῦ χρυσοῦ Πτερνιστήρος. Ἐκτοτε ὁ Γλουκ ἐγράφετο ἱπτότης φὸν Γλουκ. Μέχρι τοῦ 1762 συνέδρασε ὁ διάσημος μελοποιὸς διάφορα ἄλλα μελοδράματα διὰ τὴν Βιέννην καὶ τὴν Ἰταλίαν. ἐξ ὧν «*il trionfo di Clelia*» παρεστάθη τελευταίον ἐν Βονωνίᾳ.

Ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ἔργων τοῦ Γλουκ ἀναφέρομεν ἐνταῦθα τοὺς τίτλους τῶν σπουδαιωτέρων: «*Orfeo ed Euridice*» (1762)· «*Alceste*» (1769)· «*Paride ed Elena*» (1772)· «*Iphigénie en Aulide*» (1774)· «*L'arbre enchanté*» καὶ «*La Cythère assiégée*» (1775)· «*Armide*» (1777)· «*Iphigénie en Tauride*» 1779, καὶ ἄλλα.

Ἀπὸ τοῦ 1780 ἡ ὑγεία τοῦ Γλουκ ἤρχισε νὰ καταβάλλεται, τῇ δὲ 15. νοεμβρίου 1787 ἀπέθανεν ἐν Βιέννῃ ὑπὸ ἀποπληξίας ὁ διασημώτατος οὗτος τῶν ἀρχαιοτέρων Γερμανῶν μελοποιῶν.

ΤΟ ΠΕΡΙ ΣΑΙΞΠΗΡΟΥ ΚΑΙ ΒΑΚΩΝΟΣ ΖΗΤΗΜΑ.

ὑπὸ ΡΙΧΑΡΔΟΥ ΒΥΛΚΕΡ.

(Συνέχεια.)

ΙΔΟΜΕΝ ἤδη, ποῦ στηριζόμενοι οἱ θεωροῦντες τὸν Βάκωνα ὡς τὸν ποιητὴν τῶν Σαιξπηρείων δραμάτων ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Σαιξπηρὸς οὔτε τὴν ἀπαιτουμένην παιδευσιν οὔτε ἰκανὴν εὐφυίαν ἐκέκτητο, ὡστε νὰ συγγράψῃ τὰ ὑπὸ τὸ ὄνομά του γνωστὰ ἡμῖν ἔργα. Πολλὰ καὶ ποικίλα διαστροφὰ τῶν γεγονότων καὶ πολλὰ ἀπίθανοι καὶ ἀπίστευτοι ὑποθέσεις ἀπαιτοῦνται τῇ ἀληθείᾳ πρὸς ὑποστήριξιν τοιοῦτου ἰσχυρισμοῦ. Καὶ πρῶτον ὡς βάσιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τῶν παραδέχονται οἱ Βακωνιανοὶ ὅτι ἡ παιδευσὶς τοῦ Σαιξπηρὸ ἦτο ἐλλιπεστάτη, ἀφ' ἐνὸς μὲν διότι ἡ ἐν Στράτφορντ σχολὴ ἦτο κατωτάτης τάξεως καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι ἐκ

τῆς σχολῆς ταύτης ἠναγκάσθη ὁ ποιητὴς ν' ἀποφοιτήσῃ λιαν προῶτως. Ἀλλὰ περὶ τῆς δευτέρας ταύτης παραδοχῆς, ὅτι δηλαδὴ ὁ Σαιξπηρὸς λιαν ἐνωρὶς ἐγκατέλιπε τὸ σχολεῖον, ἐλλείπει πᾶσα ἀσφαλὴς μαρτυρία καὶ πᾶσα βεβαία ἀπόδειξις, κατὰ δὲ τῆς πρώτης γνώμης, ὅτι δηλαδὴ τὸ ἐν Στράτφορντ σχολεῖον ἦτο τῆς κατωτάτης τάξεως, ἔχομεν ὠρισμένα ἐπιχειρήματα. Ἐν τῇ πόλει Στράτφορντ ὑπῆρχε κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σαιξπηρὸ ἡ σχολὴ ἐκ τῶν καλουμένων *grammar school*, τοῦτ' ἐστὶ Λατινικὴ Σχολή, οὐχὶ ὡς μεταφράζεται ἐπὶ τὸ γελοῦτερον σχολεῖον τῆς ἀλφαβήτου (γραμματοδιδασκαλεῖον). Ἐπειδὴ ὁ σχολάρχης ἦτο ὁ διευθυντὴς τῆς σχολῆς ταύ-

της ἐλάμβανε μισθὸν 20 λιρῶν στερλινῶν (ἐνῶ ὁ σχολάρχης τῆς ἐν Ετοπ ἐλάμβανε μόνον 10 λιρας στερλ.) δυνάμεθα καὶ ἐκ τούτου μόνου νὰ εἰκάζωμεν, ὅτι ἡ σχολὴ ἐκεῖνη δὲν ἦτο ἀσήμαντος. Πλὴν δὲ τούτου γινώσκουμεν ὅτι εἰς τὴν σχολὴν ταύτην ἐγίνοντο δεκτοὶ παῖδες συμπληρώσαντες ἤδη τὸ ἑβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν καὶ γινώσκοντες τὴν γραφὴν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν. Τοῦτο ὡσαύτως ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐν Στράτφορντ σχολὴ δὲν ἦτο σχολεῖον τῆς ἀλφαβήτου. Ἄλλ' ὁ Γουλιέλμος Σαιξπηρὸς, λέγουσιν οἱ Βακωνιανοὶ, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν σχολὴν ταύτην λιαν προῶτως, διότι ὁ πατὴρ αὐτοῦ περιελθὼν εἰς οἰκονομικὰς δυσχερείας δὲν ἠδύνατο νὰ πληρώνῃ διδάκτρα, ἐκτὸς δὲ τούτου εἶχεν ἀνάγκην τοῦ παιδὸς ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του. Ἄλλ' εἰς τὴν ἐν Στράτφορντ Λατινικὴν Σχολὴν οὐδεὶς γονεὺς ἐπλήρωνε διδάκτρα, πάντες δὲ οἱ παῖδες τῶν πολιτῶν ἐφοίτων εἰς αὐτὴν ἀμισθί. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ὁ Ἰωάννης Σαιξπηρὸς, ὁ πατὴρ τοῦ ποιητοῦ, περιῆλθεν ἀπαξ ἐν τῷ βίῳ του εἰς χρηματικὴν ἀμνηχανίαν. Ἀπὸ τοῦ 1568 μέχρι τοῦ 1569 περιεβλήθη τὸ ὑπατον ἐν τῇ πόλει ἀξίωμα, τὸ τοῦ δημάρχου (*high Bailiff*), βραδύτερον δὲ καὶ ἄλλα ἀξιώματα. Ἐπειδὴ τότε παρέσχε πολλὰς χορηγίας εἰς τὴν πόλιν, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἦτο εὐπορος. Ἐν ἔτει ὅμως 1578 ἐπέληψε τὸ κτήμα *Asbies*, τὸ ὅποιον εἶχε λάβῃ ὡς προῖκα παρὰ τῆς γυναικὸς του, ἐπεφύλαξεν ὅμως ἑαυτῷ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπαναγοράσεως. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ Ἰωάννης Σαιξπηρὸς, ὅστις τότε ἦτο δημοτικὸς σύμβουλος (*alderman*), ἀπηλλάγη ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ νὰ συνεισφέρῃ πρὸς ἐξοπλισμὸν τοῦ στρατοῦ, καὶ νὰ πληρώσῃ τὸν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν φόρον, ὡσαύτως δὲ καὶ βραδύτερον, ἐν ἔτει 1579, ἀπηλλάγη νέας ὑπὲρ τοῦ στρατοῦ συνεισφορᾶς. Τέλος δὲ ἐν ἔτει 1578 ἀναφέρεται χρὸς τι τοῦ Ἰωάννου Σαιξπηρὸ πρὸς τινὰ ἀρτοπώλῃν Σάδλερ. Τῷ 1579 καὶ 1580 ὁ πατὴρ τοῦ ποιητοῦ ἐξέποιησεν εἰσέτι μέρη τινὰ τῆς ἐν *Snitterfield* ἰδιοκτησίας του, ἢν εἶχε κληρονομήσῃ παρὰ τῆς γυναικὸς του. Πάντα τὰ γεγονότα ταῦτα δύνανται τὸ πολὺ πολὺ νὰ μαρτυρήσωσι περὶ παροδικῆς τινος χρηματικῆς ἀμνηχανίας τοῦ πατρὸς τοῦ ποιητοῦ. Τὸ κτήμα *Asbies* ἠδύνατο νὰ ὑποθηκευθῆ ἔνεκα σιγμαιίας τινὸς οἰκονομικῆς δυσχερείας ἢ καὶ πρὸς διευκόλυνσιν ἄλλων ἐπιχειρήσεων. Ἐν ἔτει 1580, ἦτοι μετὰ τὴν ἀπαλλοτριώσιν τῶν ἐν *Snitterfield* κτημάτων, ὁ Ἰωάννης Σαιξπηρὸς ἠδέλησε νὰ ἐπαναγοράσῃ τὸ *Asbies*, ἐπειδὴ δὲ ὁ τότε κάτοχος τοῦ κτήματος τούτου παρεῖχε δυσχερείας τινὰς περὶ τὴν ἀπόδοσιν, ἐνήγαγεν αὐτὸν ὁ Σαιξπηρὸς εἰς δίκην, ἦτις κατέστη λιαν δαπανηρὰ καὶ πολυέξοδος. Δὲν πρέπει δὲ νὰ λησμονήσωμεν ὅτι κατ' ὄλον αὐτὸ τὸ χρονικὸν διάστημα ὁ Ἰωάννης Σαιξπηρὸς διετέλει ὡν μέλος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου. Πρὸς τούτοις γινώσκουμεν, ὅτι ἐν ἔτει 1579 ἐτέλεσε τὴν κηδείαν μίας θυγατρὸς του μετ' ἐκτάκτου καὶ δαπανηροτάτης πομπῆς καὶ μεγαλοπρεπειᾶς. Δὲν δύναμεθα λοιπὸν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ πατὴρ τοῦ ποιητοῦ ἦτο πτωχὸς. Ἄλλ' ὅμως, κατ' ἄλλην τινὰ ἐποχὴν (ἀπὸ τοῦ 1586 μέχρι τοῦ 1590 περίπου), φαίνεται πραγματικῶς ὅτι ὁ Ἰωάννης Σαιξπηρὸς εὐρέθη εἰς δεινὴν χρηματικὴν ἀμνηχανίαν, ἦτις ὅμως πιθανώτατα προῆλθεν ἢ ἐκ τῆς πολυεξόδου δίκης ἢν διεξῆγεν ἔνεκα τοῦ κτήματος *Asbies* ἢ ἐκ τινος ἐγγυήσεως, ἢν παρέσχεν

ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἑρρίκου, ἢ τέλος καὶ ἐκ τῆς τότε ἐπικρατησᾶσης ἐν Στράτφορντ γενικῆς τοῦ ἐμπορίου τῶν μαλλίων καταπτώσεως. Ἀλλὰ τὴν ἀμνηχανὸν θέσιν τῆς οἰκογενείας τοῦ Σαιξπηρὸ περὶ τὰ τέλη τῆς ἐνάτης δεκαετηρίδος δὲν λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψει οἱ Βακωνιανοὶ, ἰσχυρίζονται δὲ ὅτι ἡ ἐν ἔτει 1578 οἰκονομικὴ ἀπορία τῆς οἰκογενείας ὑπῆρξε τοσοῦτον δεινὴ, ὡστε ὁ Ἰωάννης Σαιξπηρὸς ἠναγκάσθη ν' ἀποσύρῃ τὸν υἱὸν του ἐκ τοῦ σχολείου καὶ νὰ τὸν παραλάβῃ ὡς βοηθὸν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του. Ἀλλὰ καὶ ἂν παραδεχθῶμεν τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτου ὡς ὀρθόν, ὁ Γουλιέλμος Σαιξπηρὸς ἦτο τότε δεκαετρεατής, κατ' ἐκείνους δὲ τοὺς χρόνους ἢ ἐκ τοῦ σχολείου, ἔστω καὶ τῆς Λατινικῆς Σχολῆς, ἀποφοιτήσας παιδὸς ἄγοντος τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του δὲν ἦτο καθόλου παράδοξον οὐδὲ ἀσυνήθες πρᾶγμα, ἀφοῦ μάλιστα γινώσκουμεν ὅτι κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην πολλοὶ παῖδες εἰσῆρχοντο ἤδη εἰς τὸ πανεπιστήμιον. Ἐν ἡλικίᾳ ἑπτὰ ἐτῶν ἠδύνατο τότε ὁ μαθητὴς νὰ ἔχῃ συμπληρωμένην τὴν ἐν τῷ σχολείῳ παιδευσίν του, ὁ δὲ Σαιξπηρὸς ἐξερχόμενος τῆς Λατινικῆς Σχολῆς ἐν ἡλικίᾳ δεκαετρεσσάρων ἐτῶν ἠδύνατο κάλλιστα ν' ἀποκομίσῃ ἐκεῖθεν τὰς γνώσεις ἐκ τῆς λατινικῆς, ὅσας ἐν γένει εἶχεν. Ἄλλ' ὁ Γουλιέλμος, λέγουσιν, ἠναγκάσθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ νὰ εἰσέλθῃ ὡς ὑπηρέτης εἰς τὸ πατρικὸν ἢ εἰς ἄλλο τι ζένον ἐργαστήριον. Ἡ λεπτομέρεια αὕτη μᾶς εἶνε ἐντελῶς ἀγνωστος, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν, κατ' ὄλον τὸ χρονικὸν διάστημα τὸ μετὰ τῆς βαπτισεῶς του καὶ τῶν γάμων του οὐδὲν ἀπολύτως γινώσκουμεν περὶ τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ. Ἀλλὰ διὰ ποίους λόγους οἱ Βακωνιανοὶ παριστῶσι τὸν Σαιξπηρὸν ὡς γενόμενον κρεωπώλῃν, μᾶς εἶνε ἀκατάληπτον, ἀφοῦ μάλιστα ὁ πατὴρ αὐτοῦ οὐδέποτε ἐξῆσκησε τοιοῦτον ἐπιτήδευμα.

Εἶνε δὲ καὶ ἀπίθανον, ὅτι ὁ Ἰωάννης, ὅστις ἐξ ἀπαντος ἦτο συνετὸς καὶ εὐφυὴς ἀνὴρ, δὲν διέκρινε τὴν μεγάλην εὐφυίαν τοῦ υἱοῦ του καὶ δὲν προώρῃσεν αὐτὸν εἰς ἄλλο τι ὑψηλότερον καὶ εὐγενέστερον στάδιον. Ἐνῶ τούναντιον ἂν ἰσχυρίζετο τις, ὅτι ὁ Γουλιέλμος Σαιξπηρὸς πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν του ἐφοίτησεν εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ *Westminster* ἐν Λονδίῳ εἶτα δὲ εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῆς Ὁξφόρνδης ἢ τῆς Κανταυρυγίας, ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος θὰ ἐφαίνετο ἡμῖν πολὺ πιθανώτερος, διότι θὰ συνεφῶνει πληρέστατα πρὸς πᾶν ὅτι γινώσκουμεν περὶ τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ, πρὸ πάντων δὲ θὰ συνεβιβάζετο κάλλιστα πρὸς τὸ μετέπειτα θεατρικὸν στάδιον αὐτοῦ, ὡς ἀποδεικνύουσι καὶ τὰ παραδείγματα τοῦ *Marlowe*, τοῦ *Ben Jonson* καὶ ἄλλων, οἵτινες πρότερον ἐσπούδασαν καὶ εἶτα ἐγένοντο ἠθοποιοί. Τὸ παράδειγμα μάλιστα τοῦ *Ben Jonson* ἀποδεικνύει προσέτι ὅτι ἠδύνατο τις τότε νὰ τύχῃ καὶ βραδύτερον τῆς περαιτέρω αὐτοῦ μορφώσεως καὶ τελειοποιήσεως, ἀφοῦ προηγουμένως εἶχεν ἐξασκήσῃ ἄλλο τι ἐπάγγελμα. Τί δὲ μᾶς ἐμποδίζει νὰ παραδεχθῶμεν ὁμοίον τι καὶ περὶ τοῦ Σαιξπηρὸ; Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀνάγκη καθόλου νὰ προϋποθέσωμεν βαθείας καὶ ἐμβριθεῖς φιλολογικὰς σπουδὰς ἐν τῷ Σαιξπηρῷ. Ὅπως δὲν δύναμεθα νὰ εἰπωμεν, τί μετῆρχετο ὁ Σαιξπηρὸς κατ' ὄλον ἐκεῖνο τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ τῆς ἀποφοιτήσεώς του ἐκ τοῦ σχολείου μέχρι τῶν γάμων του, οὕτως ἀδυνατοῦμεν νὰ ὀρίσωμεν,

περι τὴν ἡχολεῖτο ἔκτοτε, ἀπὸ τῶν γάμων του μέχρι τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐκ Στρατφόρδης. Ἡκιστα ἀπίθανον εἶνε ὅτι εἰργάζετο ὡς γραφεὺς παρὰ τινὶ δικηγόρῳ. Ἄλλ' οἱ Βακωνιανοὶ γινώσκουσι καὶ ἐνταῦθα τὰ πάντα μετ' ἀκριβείας: Ὁ Σαίξπηρος, λέγουσιν, ἦτο καὶ πρὸ τῶν γάμων του ἀχρεῖος καὶ οὐδαμινὸς ἄνθρωπος καὶ μετέπειτα διέτελεσε τοιοῦτος ὢν. Ἦτο ὀκνηρὸς καὶ φυγόπνονος, περιεφέρετο ἀργὸς καὶ ἀφινε τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα του νὰ λιμώττωσιν οἰκοί. Ἰδία παρεδίδοτο εἰς τὴν λαδροθηρίαν, καὶ τοῦτο συνεπῆγαγε τροπὴν νινὰ ἐν τῷ βίῳ του, διότι διαπράξας ποτὲ μεγάλην νινὰ λαδροθηρίαν εἰς τὴν δάσος ἀνήκον τῷ Sir Lucy καὶ καταδικασμένος ὑπὸ ἀστυνομικῶν κλητῆρων ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα του καὶ νὰ φύγῃ εἰς Λονδίνον. Κατὰ τοῦ μύθου τοῦτου περὶ τῆς λαδροθηρίας, ὡς ὄλων ἀπίθανου καὶ ἀπιστεύτου, ἐγράφησαν ἤδη τὸσαῦτα, ὥστε εἶνε κυρίως περιττὸν καὶ μάταιον νὰ τὸν ἀνασκευάσωμεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα. Ἐπειδὴ ὅμως ἐξ ὄλων τῶν περὶ Σαίξπηρου μύθων ὁ περὶ τῆς λαδροθηρίας ταύτης εἶνε ὁ μάλιστα γνωστὸς καὶ διαδεδομένος, προσθέτομεν ὡς ἐν παρόδῳ τὰ ἐξῆς. Εἶνε ἀποδεδειγμένον, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς βασιλείας Ἐλισάβετ τὸ λαδροθηρεῖν δὲν ἐθεωρεῖτο καθόλου ὡς ἀτιμὸς πράξις, ἀλλ' ὅτι ἀπ' ἐναντίας πλείστοι σπουδασταί, υἱοὶ εὐγενῶν καὶ περιφανῶν οἰκογενειῶν, παρεδίδοντο ἐμπαδῶς εἰς τὴν κλεψιθηρίαν. Τί δὲ παράδοξον, ἂν καὶ ὁ Σαίξπηρος κατὰ τὴν νεότητά του ἐλαδροθήρησεν; Ἀπ' ἐτέρου δὲ πάλιν οὐδένα λόγον ἔχομεν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ ποιητὴς, υἱὸς πολίτου ἢ καὶ αὐτὸς πολίτης τῆς Στρατφόρδης, ἐγγαμὸς ἤδη καὶ ἀποκατεστημένος ἀνὴρ, ἐνεκα λαδροθηρίας ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν οἰκογένειάν του καὶ νὰ μένῃ κρυπτόμενος ἐν Λονδίῳ. Πολλὸ πιστευτότερον εἶνε ὅτι ὁ Σαίξπηρος ἐνέδωκεν εἰς τὸν ἀκατάσχετον πόθον του νὰ μεταβῇ εἰς Λονδίνον ὡς ἡθοποιὸς (ἴσως δὲ καὶ ὡς δραματοῦργος). Οἱ ἡθοποιοὶ καὶ συμπατριῶται Burbage καὶ Heminge ἔδωκαν συχνάκις παραστάσεις ἐν Στρατφόρδῃ καὶ ἐγνωρίσθησαν ἐξ ἀπαντός μετὰ τοῦ Σαίξπηρου. Ἄν δὲ πρὸς τοῦτοῖς λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ οἰκογένεια τοῦ Σαίξπηρου ἐν ἔτει 1585 ἠδύχηθη κατὰ δύο διδύμα τέκνα, καθ' ἣν μάλιστα ἐποχὴν ὁ πατὴρ αὐτοῦ μετὰ δυσκολίας ἠδύνατο νὰ τῷ παρέχῃ συνδρομὴν νινὰ, εὐρίσκωμεν ἰκανὴν αἰτίαν τῆς εἰς Λονδίνον μεταβάσεως τοῦ Σαίξπηρου κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην.

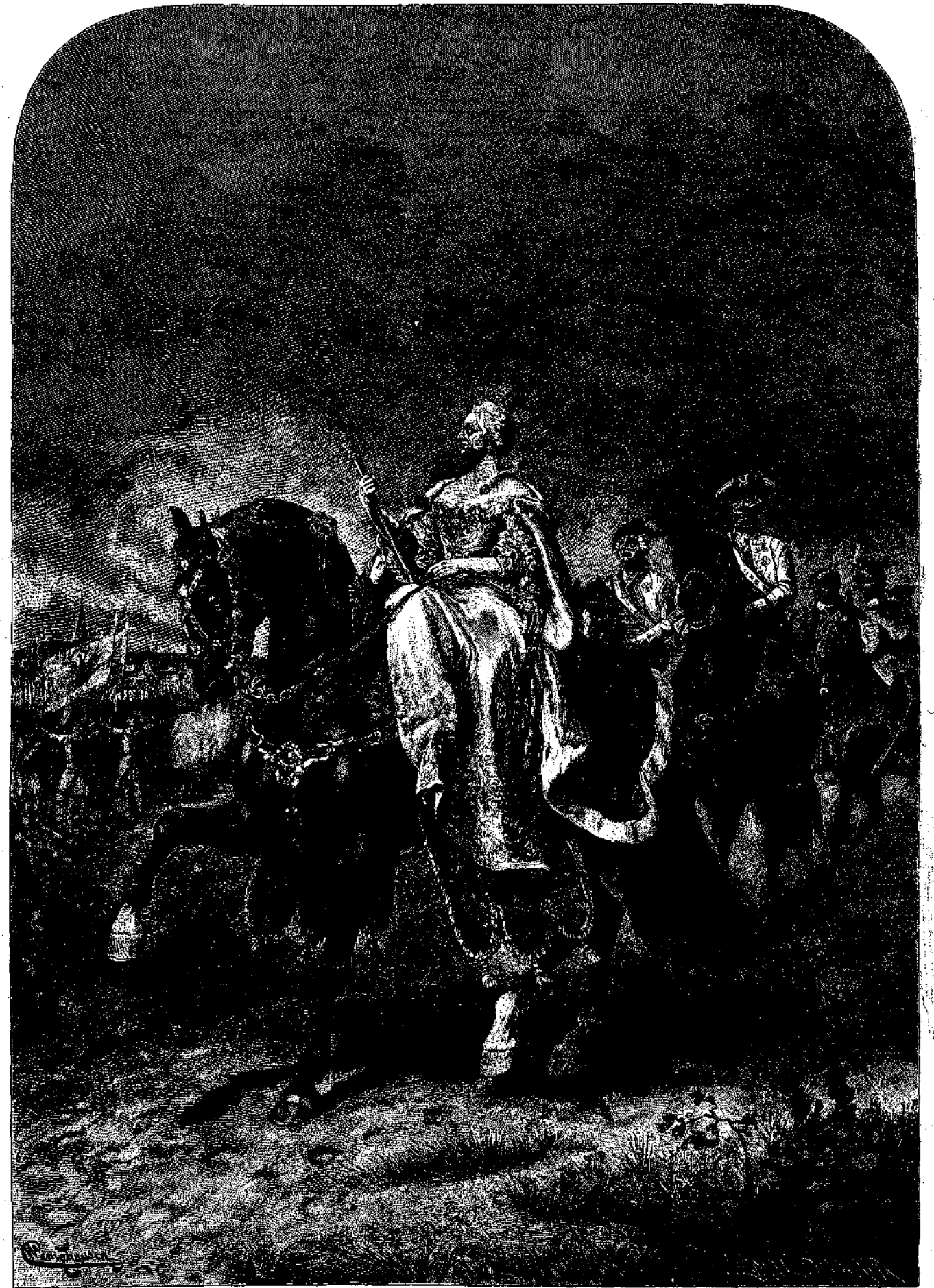
Ἐτερον ἐπιχείρημα, δι' οὗ προσπαδοῦσι νὰ παραστήσωσι τὸν Σαίξπηρον ὡς φαυλόβιον ἄνθρωπον, εἶνε τὸ γεγονός, ὅτι ἀπαξ μόνον, κατὰ νοέμβριον τοῦ 1582, προεκηρύχθησαν οἱ γάμοι του, καὶ ἤδη κατὰ μᾶιον τοῦ 1583 ἐγεννήθη αὐτῷ τέκνον. Ἄλλ' ὡς ἐξάγεται ἐκ πολλῶν χωρίων τῶν ἔργων αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ, ὡς τὸ κυρίως συνδέον καὶ συζευγνὸν τὸ νυμφικὸν ζεῦγος ἐθεωρεῖτο κατὰ τὸν 16. αἰῶνα οὐχὶ ἡ στεφάνωσις ἀλλ' ἡ μνήστευσις, οὕτως ὥστε οἱ μνηστευόμενοι ἐθεωροῦντο ἀμέσως ὡς σύζυγοι, εἴτα δὲ ἐν καταλλήλῳ εὐκαιρίᾳ ἐστεφανοῦντο βραδύτερον ὑπὸ τοῦ ἱερέως. Ἄν λοιπὸν ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, ἡ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ στεφάνωσις ἐτελέσθη περὶ πού περὶ τὰς ἀρχὰς δεκεμβρίου 1582, εἴτα δὲ ἡ βάπτισις τέκνου κατὰ μᾶιον τοῦ 1583, τὸ γεγονός τοῦτο οὐδὲν περιέχει τὸ σκανδαλώδες. Τέλος, ὁ Σαίξπηρος παριστάται ὑπὸ τῶν Βακωνιανῶν ὡς

φαυλὸς καὶ ἀχαρακτήριστος ἄνθρωπος, διότι δὲν ἐξῆσεν ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμοιοῖα μετὰ τῆς συζύγου του ἀλλ' ὑπῆρξε δυστυχὴς ἐν τῇ μετ' αὐτῆς συμβίωσιν του. Ἄλλ' οὐδεμίαν ἀπολύτως ἀφορμὴν ἔχομεν νὰ παραδεχθῶμεν ὡς ὀρθὰ τὰ περὶ τῆς οἰκογενειακῆς δυστυχίας τοῦ Σαίξπηρου συμπεραίνόμενα, διότι περὶ τοῦτου οὐδὲν ἄλλο γινώσκωμεν, εἰ μὴ ὅτι ἡ Ἄννα Σαίξπηρου ἦτο κατὰ ὀκτῶ ἐτη πρεσβυτέρα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς (ἐκ δὲ τῆς δυσαναλογίας ταύτης ἠδύνατο νὰ προκύψῃ ἀνομοιότης τις τῶν ἰδεῶν καὶ φρονημάτων) καὶ ὅτι ὁ Σαίξπηρος, ἂν ἠδελὲν ἐν γένει νὰ τελειοποιηθῇ καὶ διαπρέψῃ ὡς ἡθοποιός, ὤφειλε κατ' ἀνάγκην νὰ μεταβῇ εἰς Λονδίνον καὶ νὰ διατρίβῃ ἐκεῖ ἐπὶ μακρότερον χρόνον μακρὰν τῆς οἰκογενείας του. Βεβαίως αἰσθηματικά τινὲς μᾶς ἀναφέρουσι τὴν τελευταίαν θέλησιν τοῦ ποιητοῦ, λέγοντες ὅτι οὗτος ἐν τῇ διαθήκῃ του δὲν ἔδειξε τὴν προσήκουσαν εἰς τὴν σύζυγόν του ἀγάπην. Ἄλλὰ τοιοῦτο ἐπίσημον ἐγγραφοῦν δὲν εἶνε ὁ κατάλληλος τόπος, ἐν ᾧ οἱ σύζυγοι διαβεβαιούσιν ἀλλήλους περὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης των. Πλὴν δὲ τοῦτου ἐκ πλείστων τεκμηρίων καταφαίνεται ὅτι τὴν διαθήκην του συνέταξεν ὁ ποιητὴς ἐν βίᾳ.

Ἐξ ἐκείνων λοιπὸν, τὰ ὅποια γινώσκωμεν περὶ τοῦ Σαίξπηρου μέχρι τῆς εἰς Λονδίνον μεταβάσεώς του, οὐδαμῶς ἐξάγεται ὅτι ὁ Σαίξπηρος ἦτο ἀνίκανος νὰ συγγραψῇ τὰ δράματά του. Ἀλλὰ μήπως ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια ἀγνοοῦμεν περὶ τοῦ ποιητοῦ, ἐξάγεται τοιοῦτό τι συμπέρασμα; Ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν ἀκόμη μίαν φοράν εἰς τὸ περὶ τῆς παιδείας καὶ μορφώσεως τοῦ ποιητοῦ ζήτημα. Ὁ Ben Jonson λέγει ἐν τινὶ ποιήματι, δι' οὗ ἐγκωμιάζει τὸν Σαίξπηρον:

Καὶ μὲλον οἱ ἤξευρες λατινικὰ ὀλίγα,
καὶ ἀκόμη ὀλιγώτερα ἑλληνικὰ...

Ἐκ τῶν στίχων τούτων οἱ θεωροῦντες τὸν Βάκωνα ὡς τὸν ἀληθῆ ποιητὴν τῶν σαίξπηρειῶν δραμάτων συνεπέραναν, ὅτι ὁ Σαίξπηρος ἦτο παντάπασιν ἀδαὴς λατινικῶν γραμμάτων ἢ τὸ πολὺ ἐγίνωσκεν ἐκ τῆς λατινικῆς τὸσαῦτα μόνον, ὅσα ὁ μικρὸς Γουλιέλμος Page κατὰ τὰς ἐξετάσεις του ἐν τῇ κωμῳδίᾳ «Αἱ εὐδύμοι γυναῖκες». Ἄλλ' ὁ Ben Jonson, προπαιδευθεὶς ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Westminster, ἦτο διάσημος λατινιστὴς (τοσοῦτον ἐμβρυδὴς γνώστης τῆς λατινικῆς γλώσσης, ὥστε ὁ σοφὸς Βάκων μετεχειρίζετο αὐτὸν ὡς μεταφραστὴν τῶν ἔργων του εἰς τὴν λατινικὴν). Ἄν λοιπὸν ὁ Ben Jonson λέγει περὶ τοῦ Σαίξπηρου ὅτι ἤξευρεν ὀλίγα μόνον λατινικά, δὲν ἔπεται ὅτι ὁ ποιητὴς ἦτο ἀδαὴς τῆς λατινικῆς γλώσσης, ἀλλ' ἐγίνωσκεν ἴσως ἀρκετὰ ὥστε νὰ ἐννοῇ εὐκόλῳ νινὰ Ῥωμαίων συγγραφεῖς, εἰ καὶ μετὰ τινος δυσκολίας. Ἄλλως δὲν εἶχε καὶ ἀνάγκην ν' ἀναγινώσκῃ τοὺς Ῥωμαίους συγγραφεῖς ἐκ τοῦ πρωτοτύπου (εἶνε δὲ καὶ ἀπίθανον, ὅτι ὑπεβάλλετο εἰς τὸν κόπον τοῦτου), διότι μεταφράσεις ὑπῆρχον τότε πολλαί: ὁ Βιργίλιος, ὁ Ὀβιδίος, ὁ Ὀράτιος, ὁ Λουκάνιος, ὁ Σενέκας, ἦσαν τότε ἄλλοι μὲν ἐξ ὀλοκλήρου ἄλλοι δὲ κατὰ μέρος μεταφρασμένοι εἰς τὸ ἀγγλικόν, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Λίβιος, ὁ Τάκιτος, ὁ Σαλλούστιος, ὁ Σουετώνιος, ὁ Καίσαρ, ὁ Κούρτιος καὶ ἄλλοι. Ὅσαῦτως ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἦσαν μεταφρασμένοι ὁ Ὅμηρος, ὁ Ἡρόδοτος, ὁ Θουκυδίδης, ὁ Πολύβιος, ὁ Διόδωρος, ὁ

Ἡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΜΑΡΙΑ ΘΗΡΕΣΙΑ.

Κατὰ ἐλαυογραφίαν ὑπὸ Γ. Καμπακούζην.

Πλούταρχος και πλείστοι άλλοι συγγραφείς και ποιηταί. Τὰς μεταφράσεις ταύτας μετεχειρίζετο ὁ Σαίξπηρος ἐν τῇ ποιήσει τῶν δραμάτων του καὶ προσελάμβανε μάλιστα καὶ λάδη ἐξ αὐτῶν· (τοιαῦτα λάδη εἶναι π. χ. τὸ Lydia ἀντὶ τοῦ Lybia ἐν τῷ δράματι «Ἀντώνιος καὶ Κλεοπάτρα» [III, 6, 10] καὶ τὸ on this side Tiber ἀντὶ τοῦ on that side Tiber [Καίσαρ III, 2, 254] καὶ ἄλλα παρόμοια.) Τὴν μετριότητα τῆς παιδείσεώς του καταδεικνύει προσέτι ὁ ποιητὴς εἰσάγων ἐν τῷ «Ἰουλίω Καίσαρι» φρολόγια σημαίνοντα, ἐν τῷ «Τροίλῳ καὶ Κρεσσίδα» τύμπανα κρουόμενα ἐν τῷ «Βασίλει Ἰωάννη» τηλεβόλα ἐκπυροκροτοῦντα καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Σοφὸς ἀνὴρ καὶ ἐμβριθὴς γνώστης τῆς ἀρχαιότητος, ὅσος ἦτον ὁ Βάκων, οὐδέποτε δὲ περιέπιπτεν εἰς τοιαύτας ἀνακριβείας καὶ ἀναχρονισμούς, οὔτε τῆς γεωγραφίας θὰ ἦτο τόσον ἀδαής ὥστε τὴν μὲν Βοημίαν νὰ παραστήσῃ ὡς χώραν παράλιον τὸν δὲ Βαλεντίνον (ἐν τῇ κωμῳδίᾳ «Οἱ εὐγενεῖς τῆς Βερόνης») ἀποπλέοντα ἐκ Βερόνης εἰς Μεδιόλανα. Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι ὁ Σαίξπηρος ἦτο ἐξρητημένος ἐκ τῶν πηγῶν, τὰς ὁποίας μετεχειρίζετο, ἰδίας δὲ γνώσεις μόνον ὀλίγας εἶχε νὰ προσδέσῃ. Ὡς ἠθοποιὸς ἐλάμβανε ἀρκετὸν καιρὸν νὰ εὐρύνῃ τὸν κύκλον τῶν γνώσεών του εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς ἐπιστήμης διὰ τῆς ἀναγνώσεως σχετικῶν βιβλίων. Ἐνίοτε μάλιστα τῷ ὑπελείπετο πολὺ περισσότερος καιρὸς ἢ ὅσον ἐπεθύμει, ὡς λ. χ. ἐν ἔτει 1592, ὅτε ἐν Λονδίῳ ὑπῆρχεν ἡ πανώλης καὶ τὰ θεάτρα ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἔμενον κεκλεισμένα. Ἐκ τῆς γνώσεως ξένων χωρῶν, ἦν δεικνύει ἐν τισὶ τῶν δραμάτων αὐτοῦ, ἠδύνατό τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι ὁ ποιητὴς ἔκαμε πολλὰ ταξείδια (ἐπαφελήσεις ἴσως τὴν ἐν ἔτει 1592 δυσάρεστον εὐκαιρίαν). Ἄλλ' ὅπως γινώσκουμεν ἀφ' ἑτέρου, πόσον μεγάλη συγκοινωνία ὑπῆρχε

τότε μεταξύ Λονδίνου καὶ τῶν βορείων χωρῶν, Ὀλλανδίας καὶ Γερμανίας ἐπὶ δὲ καὶ τῆς Ἰταλίας. Ὁ Σαίξπηρος λοιπὸν ἠδύνατο ἐκκόλως νὰ λαμβάνῃ παντὸς εἶδους πληροφορίας περὶ τῶν χωρῶν τούτων, χωρὶς νὰ ἐγκαταλείπῃ τὸ Λονδίον. Ὅμοιως δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν καὶ τὰς λοιπὰς παντοειδεῖς γνώσεις, ἃς δεικνύει ὁ Σαίξπηρος ἐν τοῖς δράμασιν αὐτοῦ, χωρὶς ν' ἀναγκάζωμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ ποιητὴς ἐχρημάτισε καὶ γραμματεὺς δικηγόρου, καὶ ἰατρὸς, καὶ φαρμακοποιός, καὶ διδάσκαλος, καὶ στρατιώτης καὶ ναύτης κτλ. κτλ.

Ἄλλ' οἱ ἀρνούμενοι ὅτι ὁ Σαίξπηρος εἶχε τὴν ἰκανότητα νὰ συγγράψῃ τὰ ὑπὸ τὸ ὄνομά του γνωστὰ ἡμῖν δράματα φέρουσι καὶ ἄλλας ἀποδείξεις τοῦ ἰσχυρισμοῦ τῶν τούτου. «Ἄν ὁ Σαίξπηρος, λέγουσιν, ἦτο πραγματικῶς τόσον ἐξοχος ποιητὴς, ἔπρεπε σήμερον νὰ εἰδεύωμεν περισσότερα περὶ τοῦ βίου του!» Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο εἶνε σαφρότατον. Διότι περὶ πολλῶν ἄλλων ποιητῶν, οἱ τινες τότε ἐδωροῦντο ἐπ' ἴσης ἐξοχοὶ καὶ διαπρεπεῖς ὡς ὁ Σαίξπηρος, ὡς λ. χ. περὶ τοῦ Spenser, περὶ τοῦ Marlowe, περὶ τοῦ Greene, περὶ τοῦ Peele καὶ περὶ τοῦ Kyd γινώσκουμεν σήμερον ἐπ' ἴσης ὀλίγα, περὶ τινῶν δὲ ἐξ αὐτῶν ἐπὶ ὀλιγώτερα. Αὐτόχρομα ἀνοησία εἶνε τὸ ἐπιχείρημα ἐνὸς τῶν νεωτῶν Βακωνιανῶν, ὅστις ἐρωτᾷ: «Ποῦ εἶναι αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Σαίξπηρου; ποῦ τὰ βιβλία του; ποῦ τὰ χειρόγραφα τῶν δραμάτων του;» Ἡρεῖς πρὸς ταῦτα ἀντερωτῶμεν: Ποῦ εἶναι αἱ ἐπιστολαί, ποῦ τὰ βιβλία, ποῦ τὰ χειρόγραφα τῶν ἔργων τοῦ Marlowe, τοῦ Greene, τοῦ Peele, τοῦ Spenser καὶ τῶν ἄλλων; Ἐν ὅσῳ δὲν μᾶς δεικνύουσι ταῦτα, δὲν δύνανται ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐκείνων νὰ συμπεράνωσιν ὅτι ὁ Σαίξπηρος δὲν ἦτο ποιητὴς.

(Ἐπείτα τὸ τέλος.)

Η ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΣΙΑ.

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ.)

(Συνέχεια.)

ΥΡΙΣΚΩ λοιπὸν, ἐκτός τῆς προσωπικῆς δυσαρμονικῆς διαθέσεως, περὶ ἧς ἀνωτέρω ὠμίλησα, τέσσαρας κυρίως ρίζας τῆς ἀπαισιοδοξίας τῶν ἡμετέρων χρόνων: τέσσαρας ρίζας, αἰτινες ἐμπεριέχονται ἐν τῇ σήμερον ἐπικρατούσῃ περὶ τοῦ κόσμου θεωρίᾳ, δηλαδή:

1) Τὴν ὑπὸ τοῦ Καντίου κυρίως ἀναπτυχθεῖσαν διδασκαλίαν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μόνον φαινόμενα, μόνον εἶδωλα τῶν πραγμάτων βλέπει καὶ κατανοεῖ, ἐνῶ τὰ πράγματα αὐτὰ καθ' ἑαυτά, ὁ κόσμος καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἀντικείμενα ἐν τῇ ἀληθινῇ αὐτῶν οὐσίᾳ μένουσιν αἰωνίως ἀπόκρυφα καὶ ἀγνωστα εἰς αὐτόν. Καὶ ἂν μᾶς εἴπωσιν ὅτι κακῶς ἐνοήσαμεν καὶ ἠρμηνεύσαμεν τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ Καντίου (ὅτι μόνον φαινόμενα ἀναγνωρίζομεν, τοῦ δὲ πράγματος αὐτοῦ καθ' ἑαυτὸ οὐδεμίαν γνώσιν λαμβάνομεν), βεβαιότατον ὅμως εἶναι ὅτι οὕτως ἐνοήθη ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος ὑπὸ πλείστων διασημοτάτων ἀνδρῶν, οἵτινες ἀποφασίσαν νὰ εἶναι οἱ πνευματικοὶ ὁδηγοὶ καὶ ἡγεμόνες τοῦ ἔθνους. Οὕτω λ. χ. ὁ Kleist, ὅστις ἀκαμάτως καὶ ἀνευδότως ἐπεδίωκε τὴν τελειοποίησιν ἑαυτοῦ καὶ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐπίστευεν ὅτι σὺλ-

λέγει βεβαίως γνώσεις καὶ ἀληθείας, ἰσχυρούσας πανταχοῦ καὶ πάντοτε, ἀναγνοὺς παρὰ τῷ Καντίῳ ὅτι οὐδεμίαν ἀλήθειαν ἀπολύτως ἰσχύουσιν δυνάμεθα νὰ μάθωμεν, ἀλλὰ μόνον γνωρίζομεν πῶς φαίνονται εἰς ἡμᾶς τὰ πράγματα καὶ οὐχὶ πᾶς εἶναι ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῶν, τοσοῦτον ἀπεδαρρύνθη καὶ ἀπεγοητεύθη ὁ ἐνδοσιώδης ἐκεῖνος λάτρις τῆς ἀληθείας ὥστε ἀνεφώνησε: τὸν μόνον καὶ ὕψιστον σκοπὸν τοῦ βίου μου ἀπόλεσα καὶ οὐδένα ἄλλον ἔχω πλέον. Ἀναρίθμητοι εἶνε οἱ διὰ τοῦ Καντίου καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ προσήλυτοι τοῦ καθολικισμοῦ, ὅσοι πρὸ πάντων ἑστεροῦντο τῆς ἐνεργείας καὶ δυνάμεως τοῦ νὰ ὑπερικήσωσιν τὴν κρίσιν ταύτην δι' ἐμβριδῶν ἐρευνῶν. Αὕτη εἶνε ἡ ἀπάργησις τοῦ ἰδίου λογικοῦ καὶ τοῦ ἰδίου νοῦ καὶ ἡ παντελής ὑποταγὴ εἰς τὸ κύρος καὶ τὴν αὐθεντίαν τῆς ἐκκλησίας. Ἡ ἀπόγνωσις αὕτη καὶ ὁ ἀπελισμὸς περὶ τῆς ἐξευρέσεως καὶ διαγνώσεως τῆς ἀπολύτου ἀληθείας διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου λογικοῦ εἶνε ὡς γνωστὸν καὶ ἡ δεμελιώδης βᾶσις τῆς κοσμικῆς Βίβλου τῶν Γερμανῶν, τοῦ Φαύστου. Ὁ Γερμανὸς ποιητὴς Λέναου καὶ πλείστοι ἄλλοι εὐφύεστατοι ἄνδρες εἶδον τὸν βίον αὐτῶν ἐρηπούμενον

καὶ ἐξοκέλλοντα εἰς τὴν ἀπελπισίαν τοῦ νὰ εὐρωσὶ ποτὲ τὴν ἀλήθειαν, ἦν ἐπεθύμουν νὰ ἴδωσιν ἀπὴν καὶ ψηλαφητὴν, ἀντὶ νὰ προσπαθῶσι ὀλίγον κατ' ὀλίγον δι' ἀπαύστου ἐρευνῆς νὰ πλησιάσωσι πρὸς αὐτήν, ἐγένοντο δὲ, ὡς εἰκὸς, ἀπαισιόδοξοι, διότι ἡ ἐπιστήμη δὲν ἠδύνατο νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν διψῶσαν ἀληθείας καὶ ἐσωτερικῆς εἰρήνης ψυχὴν των. Ἐπειδὴ ἐν τῇ γνῶσει τῆς ἀληθείας ἐδεύοντο κειμένην τὴν ἑαυτῶν εὐδαιμονίαν καὶ μακαριότητα, ἅμα ὡς ἐνόησαν τὸ διάκενον πάσης ἀνθρωπίνης γνώσεως ἐνέπεσον εἰς παντελὴ ἀπελπισμόν, καὶ ἦλθον εἰς σύγκρουσιν καὶ διάστασιν πρὸς ἑαυτοὺς καὶ πρὸς τὸν κόσμον.

Καὶ σήμερον ἐπὶ πλείστοι θύματα τῆς ἀπογνώσεως ταύτης πλείστα ἐξοχα πνεύματα, καὶ σήμερον ἐπὶ περιφέρεται μεταξύ ἡμῶν τὸ ζοφερὸν τοῦτο φᾶσμα τοῦ σκεπτικισμοῦ καὶ τῆς παρώσεως. Τί ἐστὶν ἀλήθεια; ἐρωτῶσι μετὰ τοῦ Πιλάτου πλείστοι ἀπεγνωσμένοι σοφοί, ἔχοντες ὅμως κατ' εὐτυχίαν τῶν ἰκανῶν δόσιν μακαρίας κουφότητος καὶ ἀρκοῦντως ἰσχυρὰν ῥοπήν πρὸς τὰς ἀπολαύσεις τοῦ βίου, ὥστε νὰ μὴ γίνωσι θύματα τῆς ἀπογνώσεώς των. Ἐπὶ καὶ σήμερον ἐπικρατεῖ καὶ εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ συρμοῦ ἢ σύγχυσις αὕτη καὶ ἀκαταστασία, ἡ ἀγνοῦσα τέλος εἰς τὴν ἀσωτίαν καὶ κακοήθειαν, εἰς τὴν ἀκόλαστον ἀπόλαυσιν, θεωρουμένην ὡς τὸ μόνον ἀληθές ἐν τῷ κόσμῳ. «Εἶνε δικαιοσύνη καὶ ἀλήθεια ἢ ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἐξαγγελιομένη, εἶνε ἀλήθεια ἢ ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κηρυσσομένη, εἶνε ἀλήθεια ἢ ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ ἐν ταῖς συνταγαῖς γραφομένη, εἶνε ἀλήθεια ἢ ὑπὸ τῶν διδασκάλων ἐν τοῖς σχολείοις διδασκομένη; Πάντα ταῦτα εἶναι κατὰ σύμβασιν παραδεδομένα συνθήκα τῆς κοινωνίας, ὁ δὲ μάλιστα πρὸς αὐτὰς συμμορφούμενος καὶ ὁ μάλιστα σεβόμενος αὐτὰς, οὗτος θεωρεῖται ὡς καλὸς καγαθὸς ἄνθρωπος.» Αὕτη εἶνε ἡ μεφιστοφελείος λογικὴ ἢ ἀκούομεν πολλαχόθεν. Πρὸς ταῦτα ἀπαντῶμεν, ὅτι τὸ καθήκον ἡμῶν εἶνε ἀκριβῶς νὰ πραγματοποιῶμεν ὅλον ἐν περισσότερον τὰς περὶ τοῦ βελτίονος πεποιθήσεις ἡμῶν ἐν τῷ βίῳ καὶ οὕτω νὰ πορισθῶμεν ἐκφάνσιν τινα τῆς ἀληθείας, μᾶλλον ἀρμόζουσαν καὶ πληρέστερον ἀνταποκρινομένην πρὸς τὸν σημερινὸν ἡμῶν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι. Περὶ δὲ τῆς ὑπὸ τοῦ Καντίου κυρίως ἀναπτυχθείσης καὶ ἀνωτέρω ὑποδηλωθείσης θεωρίας, ἔχομεν ἐν πρώτοις νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι: ἡ διδασκαλία αὕτη τοῦ Καντίου δὲν κηρύττει τόσον, ὅτι ἄνθρωπος οὐδὲν κατ' οὐσίαν δύναται νὰ διαγνώσῃ καὶ κατανοήσῃ, ὅσον διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος τῶν πραγμάτων καὶ φαινομένων τυγχάνει μεταβαλλόμενος καὶ ἀπατηλὸς ὁ δὲ ἀληθὴς κόσμος εἶνε ὁ τῆς ἡμετέρας διανοίας, ὁ λογικὸς ἡμῶν κόσμος, δημιουργὸς δὲ αὐτοῦ ἢ ἐν ἡμῖν ἐνοικοῦσα δύναμις, ἧς ἐκ τῶν μεταβαλλομένων φαινομένων τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ἀνοικοδομεῖ ἴδιον κόσμον κατὰ νόμους αἰωνίους· ὅτι τὸ σχῆμα καὶ τὸ εἶδος, ἐν ᾧ παρουσιάζονται ἡμῖν τὰ πράγματα τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, δὲν ἔχει αὐτοτελὴ ὑπαρξιν ἀλλὰ παραγεται ἐν ἡμῖν διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἡμετέρου πνεύματος, καὶ ὅτι ὁ πνευματικὸς ἡμῶν βίος εἶνε τὸ ἄμεσον ἀντικείμενον τῆς ἡμετέρας γνώσεως καὶ ἡ πνευματικὴ ἡμῶν ὑπαρξὶς εἶνε τὸ πολυτιμώτατον μέρος τῆς ἡμετέρας φύσεως.

Καὶ τοῦτο εἶνε τὸ δεύτερον, ὅπερ μᾶς λέγει ὁ Κάντιος: ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὸ πάντων σπουδαιότατον δι' ἡμᾶς εἶνε ἡ ἠθικὴ ἡμῶν βούλησις καὶ ἡ πραγματώσις αὐτῆς, πᾶσα δὲ γνώσις αὐτῆ καθ' ἑαυτὴν οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει εἰ μὴ καθ' ὅσον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κανὼν καὶ γνώμων τῶν ἡμετέρων πράξεων καὶ νὰ δείξῃ ἡμῖν τοὺς νόμους καθ' οὓς ὀφείλομεν νὰ ρυθμίζωμεν συμφώνως πρὸς τὸν ἀληθῆ ἡμῶν προορισμὸν τὴν ἡμετέραν ἐνέργειαν.

Ἄλλ' εἰς τὴν ὑγίᾳ ταύτῃ ἀρχὴν δὲν δύνανται νὰ ἀρδῶσιν οἱ ἀρνούμενοι ὅτι ἄνθρωπος ἔχει ἐλευθέραν θέλησιν. Καὶ ἡ ἀρνήσις αὕτη τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως εἶναι ἡ δευτέρα ρίζα τῆς ἀπαισιοδοξίας.

Ὡς φυσιοδίφης ἡ ἀπροκατάλητος ὁπαδὸς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἀναγκάζεται τις τὸν ἀπαραβίαστον νόμον τοῦ αἰτίου καὶ τοῦ αἰτιατοῦ (Causalgesetz) νὰ ἐπικτεῖνῃ καὶ ἐφαρμόξῃ καὶ ἐπὶ αὐτῶν τῶν πράξεων καὶ τοῦ χαρακτήρος τοῦ ἀνθρώπου ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ μεταφυσικὰ δόγματα τῶν φιλοσόφων καὶ θεολόγων, τῶν παραδεχομένων τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως. «Ὁ ἄνθρωπος πράττει καὶ ἐνεργεῖ, ὅπως παρακινουῖσιν αὐτὸν πρὸς τοῦτο τὰ κύτταρα τοῦ ἐγκεφάλου του, καὶ λαμβάνει τὰς ἀποφάσεις του, κατὰ τὴν ἐκάστοτε παλμικὴν κίνησιν τῶν μορίων τοῦ ἐγκεφάλου του.» Εἰς τοιοῦτο συμπέρασμα ἀναγκάζονται νὰ καταλήξωσιν οἱ θεωροῦντες τὴν ὕλην ὡς τὴν μόνην ἀρχὴν τοῦ παντός, ἐνῶ ἠδύνατο ὀρθότερον νὰ παραδεχθῶσιν, ὅτι ἡ ὕλη καὶ ἡ συνειδήσις, ὁ ἐγκέφαλος καὶ ἡ ψυχὴ εἶναι ὄντα παράλληλα, τὰ ὅποια δὲν δύνανται νὰ συνδεθῶσι διὰ τοῦ νόμου τοῦ αἰτίου καὶ τοῦ αἰτιατοῦ. Ὅπως ἐν τῷ μεσαιῶνι ἀφηρημένας τινὰς ἰδέας οὕτω καὶ σήμερον τοὺς φυσικοὺς νόμους θεωροῦσιν ὡς αὐτοτελεῖ καὶ ἀδυσπόστατα ὄντα, ἐνῶ οἱ φυσικοὶ οὗτος νόμοι οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰ μὴ διὰ τῆς πείρας καὶ τῆς παρατηρήσεως γεννηθεῖσαι ἐν ἡμῖν ἐννοιαί, ὑφ' ἃς ὑποτάσσομεν τὰ τῆς φύσεως φαινόμενα. «Οἱ φυσικοὶ οὗτοι νόμοι, λέγουσιν, εἶναι ἡ ἀδυσώπητος εἰμαρμένη, πρὸς τὴν ὁποίαν εἶναι ἀνοησία νὰ ἀγωνίζωμεθα.» Ὅτι τοιαῦτα ἰδέαι δὲν δύνανται νὰ ἀνυψώσωσι τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ αὐτοσυνειδησίᾳ του καὶ νὰ τὸν παροτρύνωσι πρὸς τελειοποίησιν ἑαυτοῦ, εἶνε εὐνόητον. Κατὰ τὰς ἰδέας ταύτας, ἡ αὐτοσυνειδησία δὲν εἶνε προτέρημα, καθ' ὃ ὁ ἄνθρωπος ὑπερτερεῖ τῶν ζώων, ἀλλ' εἶνε βάσανος, ἡ ἐκλογὴ ἐν ταῖς ἀποφάσεσιν εἶνε ἀταπάτη, αἱ ἡμέτεραι πράξεις ὀρίζονται ὑπὸ αἰωνίων καὶ ἀπαραβίαστων νόμων, ἡμεῖς δὲ κατ' οὐσίαν εἴμεθα τὸ παίγιον τῆς εἰμαρμένης.

Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, ὅπως καὶ εἰς τὰ πλείστα, ἡ ἀλήθεια κεῖται ἐν τῷ μέσῳ. Οὔτε ἐλεύθεροι εἴμεθα ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ αἰτίου καὶ τοῦ αἰτιατοῦ καὶ ἀπὸ τῶν φυσικῶν νόμων, οὔτε ὑποδεδουλωμένοι εἰς αὐτούς. Πάν ὅτι συμβαίνει, συμβαίνει πάντοτε κατὰ τὸν νόμον ἐκεῖνον, ἀλλ' ἂν θέλωμεν ν' ἀκολουθήσωμεν ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν σειράν αἰτίων καὶ αἰτιατῶν, τοῦτο ἐξαρτάται ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀποφάσεως, διότι δὲν ὑπάρχει μία μόνον αἰτία αἰτίων καὶ αἰτιατῶν, ἀλλ' ἀναρίθμητοι, δὲν ὑπάρχει μία γραμμὴ ἀλλὰ μία ἐπιφάνεια.

Ἀφ' ἑτέρου ἡ ἐλευθερία τῆς βουλήσεως φαίνεται ἀκριβῶς ἐν τούτῳ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μεταβάλλει τὴν φύσιν κατὰ τὸ ἑαυτοῦ ἰδεώδες, καὶ ἀποτυπῶν ἐπ' αὐτῆς τὰς

ιδέας του, ἀφ' οὗ πρότερον διὰ τῆς ἐρεῦνης κατενόησε τοὺς νόμους αὐτῆς καὶ κατώρθωσε νὰ τοὺς ἐκμεταλλεύσῃ πρὸς ἴδιον ὄφελος. Ἡ ἐλευθερία βεβαίως, ἥτις ἐννοεῖται ὡς ἀπόλυτος αὐταρξεία, εἶνε ἀπλῆ φαντασιοκοπία συντριβομένη ἀπέναντι τῶν γεγονότων τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου. Ἐν γένει σήμερον ἐπικρατεῖ ἡ τάσις, νὰ θεωρῆται ὁ ἄνθρωπος μᾶλλον κοινωνικῶς ἢ ἀτομικῶς. Καὶ ἀκριβῶς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ὡς σύνολον, ὡς γένος θεωρουμένην, ἀνήκει ἡ ὑψηλὴ αὐτὴ ἐλευθερία, ἥτις βεβαίως ὀφείλει πρότερον ν' ἀποκτηθῇ ὡς ἄλλοι ἐν τῷ καθημερινῷ καὶ ἀπαύστῳ ἀγῶνι. Εἰς τοῦτο ἀκριβῶς τείνει ἡ ὅλη πρόοδος καὶ ἀνάπτυξις τῆς ἀνθρωπότητος, ἥτις ὁσημέρα περισσότερο καθιστᾷ ὑποδούλους ἐαυτῇ τὰς φυσικὰς δυνάμεις καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁσημέρα περισσότερο ἐλευθεροῖ ἐαυτὴν ἀπὸ τῶν δυνάμεων τούτων. Ἄλλ' οἱ ἀπαισιοδοξοῦντες φιλόσοφοι ἀρνοῦνται ὅτι ἡ ἀνθρωπότης προοδεύει καὶ ἀναπτύσσεται ἠθικῶς, καὶ ἐνταῦθα ἐγκρατεῖ ἡ τρίτη ρίζα τῆς ἀπαισιοδοξίας: Ἐν τῇ ἀρνήσει τῆς ἠθικῆς προόδου καὶ ἀναπτύξεως τῆς ἀνθρωπότητος, ἐν τῇ ἀρνήσει σκοπίμου καὶ λογικοῦ σχεδίου τῆς δημιουργίας.

α) Μήπως, λέγουσι, δὲν βλέπομεν πάντα σχεδὸν λαὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ μετὰ τινὰ περίοδον ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ἀγῶνων, καθ' οὓς διτηρεῖτο ὑγιὴς καὶ ἀκμαῖος, εἶτα ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς δυνάμεώς του καταπίπτοντα εἰς ἠθικὴν παρακμὴν, εἰς ἀκολασίαν καὶ ἀνηθικότητα, εἰς ἀμετρον' πηληδονίαν καὶ τέλος ἀφανιζόμενον; ὡς λ. χ. τὸν Πέρσας τοὺς Ῥωμαίους κτλ.

β) Μήπως οἱ ἄνθρωποι τῆς σήμερον εἶναι καλύτεροι καὶ εὐγενέστεροι ἢ οἱ πρὸ χιλίων ἐτῶν; Ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ μεγάλαί πρόοδοι τῆς ἐπιστήμης, αἱ σπουδαιόταται ἀνακαλύψεις τῶν φυσιοδιφῶν, τῶν ἀστρονόμων καὶ αἱ σοφαὶ θεωρίαι τῶν φιλοσόφων μήπως ἐξήσκησαν καρμῖαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ἀπαιδεύτου ἐκείνου τεχνουργοῦ,

ὅστις ἴσταται παρὰ τῇ θύρᾳ τοῦ ἐγαστηρίου του καὶ περιμένει τοὺς πελάτας του, ὅπως ἄλλοτε ὁ Πέρσης ἢ ὁ Ῥωμαῖος ἔμπορος ἴστατο ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐγκωμιάζων τὰ ἐμπορεύματά του;

γ) Πᾶσα πρόοδος τοῦ πολιτισμοῦ ἐπιφέρουσα ὀφέλειαν ἐξ ἑνὸς μέρους, μήπως δὲν συνεπάγεται ἐξ ἄλλου ἴσην ἢ ὀχι καὶ μεγαλύτεραν βλάβην; Μήπως αἱ ἀτμομηχαναὶ δὲν ἐγέννησαν τὴν δυστυχίαν τῶν ἐργατικῶν τάξεων καὶ δὲν ἠνέωζαν μέγα καὶ ἀγεφύρωτον χάσμα μεταξὺ τῶν μεγάλων κεφαλαιοῦχων καὶ τῶν ἀπόρων ἐργατῶν; Μήπως ἢ παρὰ τῷ λαῷ γενικεύουσιν τῶν φάτων καὶ τῶν γραμμάτων δὲν ἐπαυξάνει τὸ μῖσος καὶ τὸν φθόνον τῶν κατωτέρων πρὸς τὰς ἀνωτέρας κοινωνικὰς τάξεις, μήπως ὁ καταμερισμὸς τῶν ἔργων ἐν τῇ βιομηχανίᾳ, ἐκτὸς τῆς γενικῆς ὀφελείας ἣν παρέχει, δὲν ἐπιφέρει καὶ τὴν βλάβην ὅτι καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον μηχανήν, καὶ μήπως ἢ μερικεύουσιν τῶν ἐπιστημῶν εἰς διαφόρους κλάδους, ἢ λεγομένην εἰδικότητα ἐν ταῖς ἐπιστήμῃς, πλὴν τῆς γενικῆς ὀφελείας καὶ προόδου ἣν πορίζει τῇ ἐπιστήμῃ ἐν συνόλῳ, δὲν συνεπάγεται καὶ τὸ βλαβερὸν ἀποτέλεσμα τοῦ πνευματικοῦ περιορισμοῦ τῶν ἀτόμων, τῆς σχολαστικότητος τῶν καθ' ἑκάστους ἐπιστημόνων, τῆς ἐλλείψεως ὄντως φιλοσοφικῶν νόων δυνάμενων σὺν τῇ ἐξόχῳ ἰκανότητι ἐν ἐνὶ κλάδῳ τῆς ἐπιστήμης νὰ ἔχωσι καὶ γενικὴν γνῶσιν τοῦ ὅλου πολιτισμοῦ καὶ νὰ ἐπισκοπῶσι τὸ σύνολον τῶν προόδων τῆς ἀνθρωπότητος.

δ) Μήπως καὶ σήμερον ἐτι ὁ ἀνυψούμενος διὰ τοῦ πνεύματός του ὑπεράνω τῆς ὅλης ταύτης κινήσεως πρὸς τὰ ἀληθῆ ἰδεώδη τῆς ἀνθρωπότητος καὶ προσπαθῶν διὰ τῆς ἰσχυρᾶς του θελήσεως νὰ πραγματοποιῆ τὰ ἰδεώδη ταῦτα ἐν αὐτῇ τῇ ἀνθρωπότητι, δὲν καταδιώκεται ὡς ἄλλοτε ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Χριστὸς καὶ δὲν ἀποδνῆσκει, ἂν ὀχι ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἀλλ' ὑπὸ τῆς πείνης;

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΑΓΟΡΑ ΕΝΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΟΣ.

(Ἀμερικανικόν.)

ΚΟΛΟΜΒΑ συνηγήσαμεν καὶ ἐγνωρίσαμεν αὐτὸν κατὰ πρώτην φοράν. Ἦτο ὁ γνησιώτατος τύπος τῶν ματαιοσκόλων ἐκείνων νέων, οἵτινες ὅλον αὐτῶν τὸν καιρὸν κατατρίβουσι περιφερόμενοι εἰς τὰς ὁδοὺς, ἀπὸ καφενεῖου εἰς καφενεῖον, ἀπὸ ξενοδοχείου εἰς ξενοδοχεῖον, καὶ τοὺς ὁποίους οἱ Γάλλοι ὀνομάζουσι «flâneurs». Ἄλλ' ὁ ἡμέτερος τριοδίτης ἐφαινετο νὰ εἶνε πλουσιώτατος.

Τὰς περισσοτέρας φορές ἐβλέπομεν αὐτὸν εἰς τὸν μέγαν ἐξώστην τοῦ ξενοδοχείου καθήμενον καὶ περιστοιχούμενον ὑπὸ τῶν πρώτων τῆς πόλεως ἀδαμαντοπωλῶν, ἀγοράζοντα ἢ ἀνταλλάσσοντα πολυτίμους λίθους. Πολλάκις εἶδομεν αὐτὸν ἀγοράζοντα λυχνίτας, σαπφείρους, πολυτιμωτάτους μαργαρίτας, λαμπροτάτους κερραυνίτας, καὶ ἄλλους λίθους μεγίστης ἀξίας, οἷους δύνανται τὰ ἔχει ὁ ἔχων ἔκτακτον ἀφθονίαν χρημάτων. Ἦτο ὅμως ἀληθῆς gentleman κατὰ τοὺς τρόπους καὶ οὐδέποτε ἔκαμνεν ἐπίδειξιν τοῦ πλοῦτου τοῦ ἐξεπύθηδες καὶ ἀνευ ἀνάγκης. Οἱ πολῖται λίθοι εἶχον δι' αὐτὸν

ἰδιάζον τι θέλγητρον, καὶ τὸν ἐμάγευον — ὅπως μαγεύουσι καὶ πλείστους ἄλλους. Πολλάκις ἔλεγεν ὅτι ζητεῖ νὰ εὕρῃ ἓνα ἀδάμαντα ἀληθῆς πολῖτημον, ἀριστον, πρώτης τάξεως· ἤθελε νὰ εὕρῃ λίθον, μὴ διαμεῖναντα ποτὲ εἰς τὰς χεῖρας ἐνεχειροδανειστοῦ, ἀγνωστοῦ, ἀκηλίδωτον καὶ ἀνευ γενεαλογίας τῶν προκατόχων του, λίθον, τοῦ ὁποῖου τὸ πῦρ καὶ ἡ λάμψις νὰ μὴ ἐδαυμάσθῃ εἰσέτι ὑπὸ ἄλλων, νὰ μὴ ἐλατρεῦθῃ, νὰ μὴ κατεβιάσθῃ ἢ νὰ μὴ ἐξητήθῃ ὑπὸ τοῦ μεγάλου κόσμου. Ἐκ τῆς ὀμιλίας του τοῦλάχιστον ἐφαινετο ὅτι ἐζητεῖ πάντα ταῦτα καὶ ἡμεῖς δὲν ἀμφεβάλλομεν ὅτι θὰ εὕρῃ τὸ ζητούμενον, πρὶν ἢ ἐγκαταλίπῃ τὴν πόλιν.

Κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας εὕρισκοντο ἐκεῖ εἰς τὸν ὄρμον ἠγκυροβολημένα πέντε μεγάλα θωρηκτά. Ὑπὲρ τοὺς ἑβδομήκοντα ἐπιβάτας πρώτης θέσεως ἦσαν ἐκεῖ περιμένοντες νὰ ἐπιβῶσιν εἰς ἄλλο πλοῖον καὶ ἠναγκασμένοι ὡς ἐκ τούτου νὰ διαμείνωσιν ἐν Κολομβᾷ δύο ἡμέρας. Ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ὑπῆρχε κατὰ τὰς δύο ταύτας ἡμέρας ἔκτακτος κίνησις καὶ ζωηρότης ἐνεκα τῆς

ΓΡΑΜΜΑΤΟΦΟΡΟΙ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑΙ ΤΑΞΕΙΔΕΥΟΥΣΑΙ.

Εἰκὼν ἐκ G. Specht.

συρροής των ξένων εκ διαφόρων μερών του κόσμου. — Ο φίλος ημών, ο μανιώδης έραστής των αδαμάντων και λοιπών πολυτίμων λίθων, εγευμάτιζε μαζί μας εις την αυτήν τράπεζαν, απηύδυνε διηλεκτικώς διαφόρους έρωτήσεις, έπληροφόρειτο περι των ήθών και έθιμων της χώρας και έφαινετο ένδιαφερόμενος περι του έμπορίου και της βιομηχανίας.

Μετά τὸ γεύμα προέτεινε νὰ παίξωμεν εις τὸ σφαιριστήριον. Κύριός τις, τὸν ὁποῖον ἀνεγνωρίσαμεν ὡς ταξιδεύοντα συνήθως εἰς Αὐστραλίαν, διέμενον ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν σφαιριστηρίων, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆλθομεν διὰ νὰ παίξωμεν. Ἐπειδὴ εἴμεθα μόνον τρεῖς, ἠρωτήσαμεν τὸν κύριον ἐκεῖνον, ἂν ἐπεθύμει νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸ παιγνίδιον. Αὐτὸς συγκατετέθη προθύμως. Εἰς τὴν πρώτην ᾠδήσιν, ἦν ἔδωκε διὰ τῆς ῥάβδου εἰς τὴν σφαῖραν, δύο πράγματα προσεῖλκυσαν τὴν προσοχήν μου: πρῶτον, μετεχειρίζετο μετ' ἄκρας ἐπιδεξιότητος τὴν ῥάβδον τῆς σφαιρίστρας, καὶ δεύτερον, ἐφόρει εἰς τὴν ἄριστεράν του χεῖρα ἓνα ἀδαμαντοκόλλητον δακτύλιον, σπανίας ὠραιότητος: τοιοῦτον δακτύλιον οὐδέποτε εἶχον ἰδῆ πρότερον. Ὁ ἀδάμας εἶχε σχεδὸν τὸ μέγεθος μικροῦ καρυδίου. Τὸ φῶς ἀντανεκλάτο εἰς αὐτὸν μετὰ τοσαύτης λαμπρότητος, ὥστε μᾶς ἐθάμβωνε σχεδόν. Ὁ φίλος μας, ὡς ἐραστής καὶ θαυμαστής τῶν πολυτίμων λίθων, εἶχε φυσικῶς τῷ λόγῳ ὄλην τὴν προσοχήν συγκεντρωμένην εἰς τὸν ἀδάμαντα. Τὰ βλέμματα του ἦσαν ἀτενῶς προσηλωμένα ἐπ' αὐτοῦ. Ὁ ξένος κύριος, ὅστις ἐφόρει τὸν δακτύλιον, ἦτο λίαν εὐγενὴς καὶ φιλοφρονητικὸς ἢ δὲ ὀμιλία του καὶ οἱ τρόποι του ἦσαν τοσοῦτον εὐάρεστοι, ὥστε μετ' ὀλίγας στιγμᾶς ἐγένετο γνωστοὶ καὶ οικεῖοι πρὸς αὐτόν.

«Τὶ λαμπρότατον δακτυλίδιον φορεῖτε εἰς τὸν δακτυλὸν σας! — Ἐπιτρέψατέ μου, παρακαλῶ, νὰ τὸν παρατηρήσω», εἶπεν εὐγενῶς ὁ φίλος μας.

«Εὐχαρίστως — Ἀλλὰ πρέπει νὰ σᾶς ὁμολογήσω, ὅτι δὲν εἶνε γνήσιος ἀδάμας» ἀπήντησεν ὁ ξένος, ἐκβάλλων ἀπὸ τοῦ δακτύλου τὸν δακτύλιον καὶ δευκνύων αὐτὸν εἰς τὸν νεαρὸν μας φίλον.

— «Ἄστειεύεσθε, Κύριε μου» εἶπεν οὗτος. «Ἐχω ἀρκετὴν εἰδημοσύνην ὡς πρὸς τοὺς πολυτίμους λίθους καὶ σᾶς διαβεβαίω ὅτι οὐδέποτε μοῦ ἔτυχεν νὰ ἴδω τὸσον ὠραῖον ἀδάμαντα.»

— «Ἀπατάσθε, Κύριε, καὶ σεις ὅπως ἠπατήθησαν ὅλοι οἱ χρυσοχόοι καὶ ἀδαμαντοπῶλαι, ὅσοι παρετήρησαν αὐτὸν τὸν λίθον εἰς τὸ τεχνητὸν φῶς. Εἶδε νὰ ἦτο γνήσιος ἀδάμας, διότι τότε θὰ εἶχε ἀξίαν ἐξακοσίων λιρῶν στερλινῶν.»

— «Ἄν δὲν ἦτο ἀδιακρίσια ἐκ μέρους μου, θὰ σᾶς ἠρώτων πῶς ἀπεκτήσατε τὸν λαμπρότατον αὐτὸν ἀδάμαντα.»

— «Τὸν ἐκληρονόμησα παρὰ τῆς θείας μου» εἶπεν ὁ ξένος κύριος. «Ἡ θεία μου ἤξευρε, ὅτι δὲν εἶνε γνήσιος ἀδάμας, καὶ τὸν ἐφόρει πάντοτε. Ἐκ σεβασμοῦ δὲ καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν θείαν μου, τὸν φορῶ κ' ἐγὼ πάντοτε.»

— «Σᾶς παρακαλῶ, μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ τὸν παρατηρήσω μίαν πρῶταν, εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας;» ἠρώτησεν ὁ φίλος μας μετ' ἠθξήμένου ένδιαφέροντος, ἀποδίδων τὸν δακτύλιον εἰς τὸν ἰδιοκτήτην του.

— «Εὐχαρίστως» ἀπήντησεν ὁ ξένος, «αὐριον τὸ

πρῶτὸν πρὸ τοῦ προγεύματος παίξωμεν, ἂν ἀγαπάτε, ἀκόμη μίαν φοράν εἰς τὸ σφαιριστήριον μαζί με τοὺς κυρίους — δηλαδή, ἂν εἰσθε σύμφωνοι, κύριοί μου! Μετὰ ταῦτα πρέπει νὰ παρευρεθῶ ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου, διὰ νὰ ὑποδεχθῶ δύο φίλους μου.»

Ἀπεχαριτέισαμεν ἀλλήλους εὐχηθέντες «καλὴν νύκτα» καὶ ἀπῆλθομεν ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια — καὶ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἐσκέπτετο περι τοῦ λαμπροτάτου ἐκεῖνου δακτύλιου.

Τὴν ἐπομένην πρῶταν μετὰ τὸ πρόγευμα ἐπορεύθημεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ὅπου εἶχομεν συμφωνήσῃ νὰ συναντηθῶμεν μετὰ τοῦ «νέου Γολκόνδας», ὡς ἠνομάζωμεν τὸν φίλον μας, τὸν μανιώδη λάτριν τῶν ἀδαμάντων.

Ὁ ξένος ἐκεῖνος, ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ δακτύλιου, ἠρώτησε τὸν σύντροφόν μας, τὸν νεαρὸν Γολκόνδαν, ἂν εὐηρεστεῖτο νὰ παίξῃ μαζί του εἰς τὸ σφαιριστήριον. Οἱ δύο οὗτοι εἶχον συναντηθῆ πρὸ τοῦ προγεύματος, ὁ δὲ Γολκόνδας ἤρχισε πάλιν νὰ ὀμιλῇ περι τοῦ δακτύλιου. Ἦδη προσέφερεν εἰς τὸν ξένον 4000 ρουπίνια διὰ νὰ τὸν ἀγοράσῃ. Κατὰ τὸ παιγνίδιον ἐπανάλαβε τὴν προσφοράν του, ἀλλ' ὁ ξένος ἔλεγεν ὅτι δὲν θέλει νὰ τὸν πωλήσῃ, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ὡς γνήσιον ἀδάμαντα, διότι ἐγνώριζε καλῶς ὅτι δὲν ἦτο γνήσιος.

«Τότε λοιπὸν θέλετε νὰ μοῦ ἐμπιστευθῆτε τὸν δακτύλιον μέχρις ὅτου δυνηθῶ νὰ τὸν δεῖξω εἰς ἓνα γνωστὸν μου ἀδαμαντοπῶλιν; Ἄν ἐκεῖνος εἴρῃ ὅτι ὁ ἀδάμας εἶνε γνήσιος, θὰ σᾶς ἐπαναλάβω τὴν προσφοράν μου καὶ εἴμπορῶ νὰ σᾶς πληρώσω ἀμέσως τὴν ἀξίαν του.

«Ἰδέτε, κύριοί μου» εἶπεν ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ δακτύλιου, «ἐγὼ βεβαίως ἐπιθυμῶ νὰ πωλήσω τὸν λίθον ὡς γνήσιον ἀδάμαντα, ὅταν ὁ ἀγοραστής βιάζεται τόσο πολὺ· βλέπετε ὅμως ὅτι δὲν εἶνε τίμιον πράγμα, νὰ τὸν ἀπατήσω. Γνωρίζω ὅτι ὁ λίθος δὲν εἶνε γνήσιος, καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἴμπορῶ οὔτε θέλω νὰ τὸν πωλήσω ὡς γνήσιον. Ἄλλ' ἐάν σεις, κύριε μου,» εἶπε στραφεὶς πρὸς τὸν Γολκόνδαν «θέλετε νὰ μοῦ δώσετε ἔγγραφον ἀπόδειξιν, ὅτι ἐν γνώσει ἠγοράσατε τὸν λίθον ὡς μὴ γνήσιον, τότε εἶμαι πρόθυμος νὰ σᾶς τὸν πωλήσω — ἀλλὰ σᾶς καθιστῶ καὶ πάλιν εἰς τοῦτο προσεκτικόν, ὅτι ὁ λίθος δὲν εἶνε γνήσιος ἀδάμας.»

Ὁ νέος Γολκόνδας ἔλαβε τὸν δακτύλιον καὶ μετέβη ἀμέσως πρὸς τὸν γνωστὸν του ἀδαμαντοπῶλιν, ὅστις καὶ τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι ὁ ἀδάμας ἦτο γνησιώτατος. Ἀκολουθῶς μετέβη πρὸς ἄλλον τινὰ ἀδαμαντοπῶλιν Εὐρωπαϊὸν, ἰδιοκτήτην μεγάλου καταστήματος πολυτίμων λίθων· καὶ οὗτος, ἀφοῦ ἐξήτασεν ἐπιμελῶς τὸν δακτύλιον, εἶπεν ὅτι οὐ μόνον εἶνε γνήσιος ὁ ἀδάμας ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὸς ἦτο ἔτοιμος νὰ πληρώσῃ ἀμέσως 4500 ρουπίνια διὰ τὸν λίθον. — Ὁ νέος Γολκόνδας ἐπέστρεψεν ἀμέσως περιχαρὴς, ἔγραψε τὴν ἀπόδειξιν, ὡς ἀπῆτησεν ὁ κύριος τοῦ δακτύλιου, ἐπλήρωσεν ἐπὶ παρούσῃ ὄλην ἡμῶν τὸ τίμημα τοῦ ἀδαμάντος καὶ οὕτω ἢ ἀγορὰ ἐτελείωσεν. Ὁ νέος Γολκόνδας ἐκάθητο κατὰ τὸ πρόγευμα ὑπερήφανος μετὰ τὸ πολυτιμότερον κόσμημα εἰς τὸν δακτυλὸν του. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐξῆλθομεν ὁμοῦ εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως πρὸς περὶπατοῦν καὶ παρατηροῦμεν τὰ μεγάλα παράθυρα τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων, ἐπὶ τέλους δὲ ἐφθάσαμεν καὶ εἰς τὸ κατάστημα τοῦ ἀδαμαντοπῶλου, ὅστις εἶχεν ἐξετάσῃ τὸν δακτύλιον.

Ὁ ἀδαμαντοπῶλης ἐξήτασε καὶ πάλιν τὸν ἀδάμαντα, παρετήρησεν αὐτὸν ἐπιμελῶς καὶ ἐπισταμένως, τὸν ἐφώτισε, τὸν ἐσκίασε διὰ τῆς χειρὸς, ἐκρούσεν αὐτὸν ἐλαφρῶς διὰ τῆς ρίνης καὶ αἰφνῶς ἀνεφάνησεν:

«Κύριε μου, σᾶς ἠπάτησαν. Αὐτὸς δὲν εἶνε ὁ ἴδιος λίθος, τὸν ὁποῖον μοῦ ἐδείξατε χθὲς — ἐκεῖνος ἦτο γνήσιος ἀδάμας, ἐνῶ αὐτὸς εἶνε κίβδηλος.»

Καὶ πράγματι ὁ λίθος ἦτο κίβδηλος. — Κύριος οἶδε με ποῖον τέχνασμα ὁ δακτύλιος εἶχεν ἀλλαχθῆ ὑπὸ τοῦ

ἀγόρτου ἐκεῖνου — ἂν καὶ οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν παρετήρησε τὸ παραμικρὸν κατὰ τὴν ἀλλαγὴν αὐτοῦ. Καὶ ὅμως οὐδεμία ὄψις ἀμφιβολία ὅτι ὁ ἀπατεὼν ἐκεῖνος ἀντὶ τοῦ γνησίου ἀδαμάντος ἔδωκε τὸν κίβδηλον, τὴν δὲ ἀλλαγὴν ταύτην ἐξετέλεσε μετὰ μεγάλης ἐπιδεξιότητος καθ' ἣν στιγμὴν ἐγράφετο ἢ ἀπόδειξις. Ὁ φίλος μας λοιπὸν ἐπλήρωσε 4000 ρουπίνια δι' ἓνα δακτύλιον, τοῦ ὁποῖου ἐγένωσκεν ὅτι ὁ λίθος δὲν ἦτο γνήσιος καὶ ἠμολόγει τοῦτο ἐγγράφως.

ΕΑΡΙΝΑ ΚΥΜΑΤΑ.

Μυθιστόρημα ὑπὸ **IBAN TOTPGENIEF.**

(Συνέχεια.)

17.

«Θὰ περιμένω ἕως τὰς δέκα τὸν κύριον ἀξιωματικόν» εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Σανὶν, «Ἄν ἕως τὰς δέκα δὲν ἔλθῃ, τότε ἄς ζητήσῃ νὰ μ' εἴρῃ!»

Ἀλλὰ οἱ Γερμανοὶ σηκόνονται πρῶτ: τὸ φρολόγιον δὲν εἶχε σημάην εἰσέτι τὰς ἑννέα, ὅτε ὁ ὑπέρτης τοῦ ξενοδοχείου ἀνήγγειλε τῷ Σανίν, ὅτι ὁ κύριος ἀνθυπολοχαγὸς φὸν Ρίχτερ ἐπιθυμῆ νὰ ὀμιλήσῃ μετ' αὐτοῦ. Ὁ Σανὶν ἐφόρεσε ταχέως τὸ ἐνδυμᾶ του καὶ διέταξε τὸν ὑπέρτην νὰ εἰσαγάγῃ τὸν κύριον ἀνθυπολοχαγόν. Ὅπως παρὰ τὴν προσδοκίαν τοῦ Σανίν, ὁ κύριος φὸν Ρίχτερ ἦτο νεαρότατος, καὶ ἐφαίνετο σχεδὸν παῖς. Προσέπαθε νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἀγένειον πρόσωπόν του σοβαρὰν ἐκφρασίαν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατάρθωνε: δὲν ἦτο κἂν εἰς θέσιν νὰ κρύβῃ τὴν ἀμηχανίαν του, ὅτε δὲ ἐκάθισεν, τὸ χέλιος του εἰσῆλθεν οὕτω πως μεταξὺ τῶν ποδῶν του, ὥστε ὁ νέος ὀλίγον ἐλαψεν νὰ πέσῃ. Τραυλιζῶν καὶ βαταρῖζῶν ἀνῆγγειλε τῷ Σανίν ἐν τῇ γαλλικῇ γλώσσῃ, τὴν ὁποίαν ἠμίλει ἀδελιώτατα, ὅτι ἔρχεται κατ' ἐντολήν τοῦ φίλου του, τοῦ βαρῶνου φὸν Δένχωφ. ὅτι ἡ ἐντολὴ του συνίσταται εἰς τοῦτο, νὰ παρακινήσῃ τὸν κύριον φὸν Σανίν, ὅπως ζητήσῃ συγγνώμην διὰ τὰς προσβλητικὰς λέξεις τὰς ὁποίας μετεχειρίσθη τὴν παρελθούσαν ἡμέραν, καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι, ἐν ἡ περιπτώσει ὁ κύριος φὸν Σανὶν ἀποποιηθῆ νὰ ζητήσῃ συγγνώμην, ὁ βαρῶνος φὸν Δένχωφ θ' ἀπατήσῃ ἱκανοποιήσῃ.

Ὁ Σανὶν ἀπήντησε πρὸς ταῦτα, ὅτι δὲν ἔχει καθ' ὅλου σκοπὸν νὰ ζητήσῃ συγγνώμην καὶ ὅτι εἶνε πρόθυμος νὰ δώσῃ ἱκανοποιήσῃ. Μετὰ τοῦτο ὁ κύριος φὸν Ρίχτερ, ψελλίζων εἰσέτι, ἠρώτησε τὸν Σανίν, κατὰ ποῖον χρόνον, εἰς ποῖον μέρος καὶ μετὰ τίνος ἐμελλὸν νὰ γείνωσιν αἱ ἀπαιτούμεναι συμφωνίαι. Ὁ Σανὶν παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἐπανεῖλθῃ μετὰ δύο ὥρας, λέγων ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ θὰ προσπαθῆσῃ νὰ εἴρῃ ἓνα μάρτυρα. («Καὶ ποῦ, εἰς τὸ διάβολο, νὰ εἴρῃ ἓνα μάρτυρα;» ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ Σανίν.)

Ὁ κύριος φὸν Ρίχτερ ἐσηκώθη καὶ ἀπεχαριτέισε τὸν Σανίν. . . . Ἄλλ' ὅτε ἐφθασεν εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας, ἐσταμάτησεν, ὡς νὰ ἤσθάνετο τύψεις συνειδήτος, καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τὸν Σανίν εἶπε, μετὰ τινων διαταγῶν, ὅτι ὁ φίλος του, ὁ βαρῶνος φὸν Δένχωφ, συναισθανόμενος ὅτι μέχρι τίνος βαδμοῦ ἦτο αἰτιὸς τῆς δυσἀρέστου χθεσινῆς σκηνῆς, θὰ ἤρκειτο ἰσως με ἐλαφρὰν τινα δικαιολόγησιν — «des excuses léchères».

Πρὸς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Σανίν ὅτι, — ἐπειδὴ δὲν εἰσέβη νὰ ἐπαισεν εἰς τίποτε, δὲν ἔχει καμμίαν ὄρεξιν νὰ κἀμν δικαιολόγησῃ, ὅτε ἐλαφρῆς ὅτε βαρῆς.

«Τότε,» ἀπήντησεν ὁ κύριος φὸν Ρίχτερ, ἐτι μᾶλλον ἐρυθρίων, «τότε λοιπὸν δὲν θὰ δυνηθῶμεν ν' ἀποφύγωμεν τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνταλλαγῆς ὀλίγων φιλικῶν πυροβολήσεων — «des coups de bis-doleit à l'amiable!»

«Δὲν σᾶς ἐννοῶ καθόλου,» εἶπεν ὁ Σανίν· «δὲν πιστεύω θὰ νὰ λέγετε, ὅτι πρέπει νὰ πυροβολήσωμεν εἰς τὸν ἀέρα: «ἴ, ὄχι, δὲν ἐννοῶ αὐτὸ» ἀπήντησε ψελλίζων ὁ ἀνθυπολοχαγός, ὅστις ἤδη περιῆλθεν εἰς ἐντελὴ ἀμηχανίαν καὶ σόγχοσιν, «ἀλλ' ἐνόμιζον ὅτι ἦτο δυνατόν, ἐπειδὴ ἡ ὑπόθεσις μεταξὺ μορφωμένων ἀνθρώπων . . . . θὰ ὀμιλήσῃ περι τοῦτου μετὰ τοῦ μάρτυρός σας» εἶπε διακόπτων αἰφνῶς τὴν ὀμιλίαν του, καὶ ἀπῆλθεν.

«Είνε' άπόλυτος ανάγκη να κευπηθήτε;» είπεν επί τέλους Ιταλιστή, ένφ' εως εκείνην την στιγμήν φίμιλει γαλλιστή.

«Ανάγκη άπόλυτος;» άπεκρίθη ό Σανίν «Αν πράξω άλλως, θά άτιμωθώ δια παντός.»

«Χμ... Και άν εγώ δέν θελήσω να είμαι μάρτυς σας, θά ζητήσετε άλλον;»

«Βεβαίως θά ζητήσω άλλον.»

Ό Πανταλέον εκλίνε την κεφαλήν.

«Αλλά επιτρέψατε να σάς έρωτήσω, Κύριε Σανίν, ... Αύτή ή μονομαχία δέν σας φαίνεται ότι βρίσκεται άσχημον φώς εις την ύπόληψιν ένός ύφισμένου προσώπου;»

«Δέν πιστεύω. Αλλά, όπως και άν έχη, τό πράγμα δέν είμπορει ν' αλλάξη.»

«Χμ!»

Ό Πανταλέον ήρανόση δλωσ διόλου εις τό μαντίλιον τού λαμπού του.

«Αλλά έκείνος ό καταραμένος Κλύβερ — quel ferroflucto Klubero — τί κάνει 'ς όλην αύτή την ύπόδει;» άνέκραξεν αίφνης και ύψωσε την κεφαλήν.

«Εκείνος; τίποτε!»

«Che!»

Ό Πανταλέον ύψωσε περιφρονητικώς τούς ώμους.

«Όπως δήποτε πρέπει να σάς εύχαριστήσω δι, με όλην την ταπεινήν μου θέσιν, είμπορέσατε να με εκτιμήσετε ως ένα galant' uomo! Τσιουτοτρόπως δε έδειξατε ότι σεις ό ίδιος είσατε γνήσιος galant' uomo. Αλλά την πρότασιν σας . . . . πρέπει πρότερον να την σκεφθώ.»

«Η ύπόθεσις είναι καταπειγουσα, κύριε Τσι . . . . Τσιπά . . . »

«τοια» συνεκλήρωσεν ό γέρον. «Παρακαλώ να μου δώσετε μόνον μίαν όραν καιρόν να σκεφθώ . . . Η θυγάτηρ τού εδεργέτου μου είναι μωρονδεμένη 'ς άβήν την ύπόθεσι . . . Και δι' αυτό, πρέπει — έχω τό καθήκον να σκεφθώ τό πράγμα καλά! . . . . Είς μίαν όραν . . . Είς τρία τέταρτα της ώρας θά σάς ειπώ την άπόφασίν μου.»

«Καλά λοιπόν' δια τρία τέταρτα είμπορώ να περιμένω.»

«Και τώρα . . . . τί άπάντησι να δώσω εις την δεσποινίδα Τζέριμαν;»

Ό Σανίν ήρπασεν έν τεμάχιον χάρτου και έγραψεν:

«Έστε άμέριμος, φιλάτη δεσποινίς. Μετά τρεις ώρας θά έλθω και τά πάντα θά έξηγηθώσι. Σας εύχαριστώ έγκαρδίως δια τό πρόσ έμ' ένδιαφέρον σας.»

Είτα συνέπτυξε τό δελτάριον και τό ένεπιστέυθη εις τόν Πανταλέον.

Ό γέρον τού έκρυσεν έπιμελώς εις τό πλάγιον θυλάκιον τού φορέματός του, είπεν εκ νέου εις τόν Σανίν: «Έντός μιας ώρας!» και έβιάσατο πρός την θύραν. Αλλά' αίφνης μετεστράφη πάλιν, ώρμησε πρός τόν Σανίν, έλαβε την χειρά του, την έπίεσεν επί τού στήθους αυτού, ύψωσε τούς όφθαλμούς πρός τόν ούρανόν και άνέκραξεν.

«Γενναία νεανία! μεγαλόψυχος καρδιά! (Nobil giovanotto! Gran cuore!) Επιδείξατε εις ένα αδύνατον γέροντα (a un vecchiotto) να όληψη την ισχυράν δεξιάν σας (di stringere la vostra valorosa destra!)»

Είτα ύποδοχάρησε κατά τινα βήματα μετά σπουδής, έστισεν άμφοτέρους τούς βραχίονας εις σημείον άποχειρισμού και άπήλθε.

Ό Σανίν εισέτι τόν παρητήρι άπερχόμενον . . . . είτα δε λαβών μίαν έφημερίδα ήρχισε να αναγινώσκη. Αλλά τά βλέμματά του εις μάτην διάτρεχον τάς γραμμάς. Ό Σανίν δέν ένόει τίποτε εξ όσων άνεγίνωσσε.

Μετά μίαν όραν εισήλθεν ό ύπηρετός εις τό δωμάτιον τού Σανίν και τή ένεχειρίσε παλαιόν τι κυρινίζον έπισκεπτήριο, έφ' ου ήσαν τυπωμένα αι έπόμενοι λέξεις: «Πανταλέον Τσιπάτολα εκ Βαρζής, αλικός δαιτός (cantante di camera) της Αυτού βασιλικής ύψηλόστητος τού δούκος της Μοδέννης.»

Αμέσως μετά τόν ύπηρετήν εισήλθεν εις τό δωμάτιον αυτός ό ίδιος Πανταλέον.

«Έρχομαι δια να σάς χρησιμεύσω ως μάρτυς εις την μονομαχίαν» είπεν ό Πανταλέον και ύπεκλήθη με όλον του τό σώμα, ένφ' ασχηρόνως έστρεψε τούς πόδας πρός τά έξω, άπαράλλακτα ως δι-

δάσκαλος τού χορού. «Έρχομαι να λάβω τάς οδηγίας σας' είπυν μείτε να μονομαχήσατε μέχρι θανάτου;»

Διατί μέχρι θανάτου, άγαπητέ μου κύριε Τσιπάτολα; Δεν έννοώ κατ' οδδένα λόγον να ανακάλωσω τούς χδεσίνοάς μου λόγους, άλλα δέν είμαι και αιμοδιψής . . . . Περιμένετε όλίγον . . . . Ό μάρτυς τού άντιπάλου μου θά έλθη όσον ούπω. Εγώ ηγαίνω εις τό παρκαίμενον δωμάτιον, και σεις είμπορείτε μόνον να συμφωνήσατε περι τών όραν. Έστε βέβαιος, ότι οδδέποτε θά λησμονήσω τάς ύπηρεσίας σας' σάς είμαι εκ βάθους καρδιας ευγνώμων.»

«Η τιμή είναι άνωτέρα παντός άλλου πράγματος!» άπήντησεν ό Πανταλέον και εκάθισεν εις μίαν καθέκλαιν, χωρίς να περιμείνη όπωσ παρακληθή υπό τού Σανίν να καθίση. «Αν αυτός ό ferroflucto sprisceubbio» έξηκολούθησεν, αναμινύων τά γαλλικά με τά Ιταλικά «άν αυτός ό μακαλής κατά την ψυχήν, ό Κλύβερ, δέν είμπορει να έννοήση τό πρώτιστον εκ τών καθήκόντων του, η άν φοβήται, τόσω χειρότερα δι' αυτόν! . . . . Είνε ταπεινός την ψυχήν και δέν είμπορει να μεταβληθής! . . . . Όσον άσφαρές τούς όρους της μονομαχίας, έγώ είμαι μάρτυς σας και τά συμφερόνά τάς μου είναι ίερά! . . . . Ότε ήμην εις την Πάδοσαν, ήτο έκεί έν τάγμα λευκών οδσάφρων, και είχα οικιακάς σχέσεις με πολλούς αξιωματικούς! . . . Ημουν έξσκειωμένος με όλα τους τά έθιμα ως πρός τό ζήτημα της τιμής. Άλλως τε και με τόν ίδιον σας πρίγκιπα Ταρμπούκα συνεζήτησα πολλάκις περι τούτων ύποθέσεων . . . . Τι λέγετε, θ' άργήση να έλθη ό μάρτυς τού άντιπάλου σας;»

«Τόν περιμένο από στιγμής εις στιγμήν . . . . Αλλ' ιδού άκριβώς τώρα έρχεται» προσέθηκεν ό Σανίν, ρίψας έν βλέμμα δια τού παραθύρου εις την όδόν.

Ό Πανταλέον ήγήθη, εκτόταξεν τό όρολόγιόν του, έτακτοποίησε την κόμην του και έσπευσε να κρήψη έντός τού ύποδημάτος του μικράν τινα τανιαν, ήτις εκρέματο κάτωθεν της περισκελίδος του. Ό νεαρός άνδυπολογαγός εισήλθεν, έρυσθός και άμχανάων, άπαράλλακτα όπωσ πρδ δύο ώρών.

Ό Σανίν συνέστησε τούς δύο μάρτυρας πρός άλλήλους.

«Ό κύριος Ρίχτερ, άνδυπολογαγός — Ό κύριος Τσιπάτολας, καλλιτέχνης.»

Ό άνδυπολογαγός έφάνη όλίγον εκπλαητός άμα ως είδε τόν γέροντα . . . . «Ω, και τί θά έλεγεν, άν κατά την στιγμήν τατήν τή έψιθούριξ τις εις τό ους, ότι ό συσταθείς αύτφ καλλιτέχνης άσχολείται και με την μαγειρικήν! . . . . ΑΛΛ' ό Πανταλέον προσέλαβε τσιπητήν όψιν, ως άν ει τό διαπραγματεύεσθαι περι διάτάξεως μονομαχιών ήτο δι' αυτόν συνηθεσιάζη ένασχόλησις.»

Τως κατά την έκαίριαν τατήν έβοήθουν αυτόν αι άναμνήσεις του εκ τού θεατρικου τού σαδιου, και δια τότου έπαίξε τό μέρος του ως μάρτυς μονομαχούμενος ως να ήτο εις τό θέατρον. Αμφοτέροι οι μάρτυρες έμειναν επί τινα χρόνον ασιωπηλοί.

«Λοιπόν, ας άρχίσωμεν» είπεν επί τέλους ό Πανταλέον μετ' αδιαφορίας.

«Ναι, ας άρχίσωμεν» άπήντησεν ό άνδυπολογαγός: «άλλα . . . ή παρουσία ένός τών άντιπάλων . . . »

«Αμέσως θά σάς άρήσω μόνους, κύριοι μου,» έφώνασεν ό Σανίν, και ύποκλιθείς εισήλθεν εις τό δωμάτιον τού θνπου και εκλείσε την θύραν.

Έστισεν επί της κλίνης και έοκέπητο την Τζέριμαν . . . .

«ΑΛΛ' ή όμιλία τών δύο μαρτύρων έφάναν εις τά ότα του καιτοι ήτο κεκλεισμένη ή θύρα. Είς τάς διαπραγματεύσεις των μετεχειρίζοντων την γαλλικήν γλώσσαν και άμφοτέροι την έδολοφρόνον άνηλεώς, έκαστος κατά τό ίδιον του τρόπον. Ό Πανταλέον φίμιλει εκ νέου περι τών έν Παδοήν αξιωματικών και περι τού πρίγκιπος Ταρμπούκα, ένφ' απ' έτέρου ό άνδυπολογαγός έπανελάμβανε τάς «exigises léchères» και τά «groupes de bisdolet a l'amiable!».

ΑΛΛ' ό γέρον δέν ήθελε ν' ακούση τίποτε περι τών «exigises». Πρds μεγάλην δε εκπλαηξιν τού Σανίν ήρχισεν ήδη να όμιλη περι μιας νέας, αδύως κόρης, της οποίας ό μικρός δάκτυλος αξίζει περισσότερο από όλους τούς αξιωματικούς τού κόσμου . . . . (oune zaine damigella innocenta, qu'ella sola dans soum peti doa vale più que toutt le zousfissie del mondo) και έπανελάμβανε πολλάκις μετά μεγάλης όργης «Είμαι έντροπή, έντροπή! (e oima onta, ouna onta!)». Κατ' άρχάς ό όρολογαγός δέν έδωκε καμμίαν προσοχήν εις αυτές τάς εκφράσεις τού γέροντος, έπειτα όμως ό νεαγίας με τρέμουσαν ύπό της όργης φωνήν είπεν ότι δέν ήλθε δια να ακούση ήθικάς διδασκαλίας . . . .

«Είς την ήλικίαν σας είναι πάντοτε όφελιμον να ακούη τις την αλήθειαν,» έφώνησεν ό Πανταλέον.

(Έπεται συνέχεια.)

1. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΦΟΝ ΓΛΟΥΚ, μετά βιογραφίας (έν σελ. 97).

2. Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΜΑΡΙΑ ΘΗΡΕΣΙΑ. Κατά έλαιογραφίαν τού Γ. Καρπχάουζεν (έν σελ. 101. Η Μαρία Θηρεσία, βασίλισσα της Ούγγαρίας και Βοημίας, μεγάλη δούκισσα της Αυστρίας, μονογενής θυγάτηρ τού αυτοκράτορος Καρόλου Δ., έγεννήθη έν Βιέννη τή 13. μαΐου 1717 και προωρίσθη διάδοχος τού θρόνου κατά τόν γναστών υπό τό όνομα «Pragmatische Sanktion» νόμον, καδ' όν, μη ύπάρχοντος άρρενος διαδόχου, ή διαδοχή τού θρόνου μετεβιβάζετο εις τά θήλας.

Τή 12. φεβρ. 1736 συνεζεύθη εις γάμον μετά τού μεγάλην δουκός της Τσκάνας, Φραγκικού Στεφάνου της Λοδαριγγίας, τού μετέπειτα αυτοκράτορος Φραγκικού Α'. Μετά τόν θάνατον τού πατρός αύτης, τή 20. οκτωβρίου 1740, ή Μαρία Θηρεσία ανήλθεν επί τού θρόνου τών αυστριακών χωρών, συμπάρελαβε δε βραδύτερον τή 21. νοεμβρίου 1740 και τόν σύζυγον αύτης ως συμβασιλέα, χωρίς όμως να τή παραχωρήση ποτέ μεγάλην έν τή διοικήσει δύναμιν και έπυροήν. — Η μεγάλη αύτη γυνή, της οποίας τό άνδρικών σθένος και ή άνυπότακτος φύσις έμφαίνονται και έν τή έξωτερική αύτης μορφή, κατατρώδωσε να μεταποιήση εις ένιαίαν σχεδόν μοναρχίαν την εκ ποικιλωτάτων στοιχείων συνισταμένην, πολυμιγή και πολυγλωσσον αυτοκρατορίαν, οδηγηθείσα ίσως πρds τούτου και υπό τού παραδείγματος τού ισχυρού αύτης άντιπάλου Φρειδερίκου Β. της Πρωσίας.

Ότε κατά τάς άρχάς της βασιλείας αύτης, έν πολέμω πρds την Γαλλίαν, πρds την Πρωσίαν και πρds την Βαυαρίαν, ήγωνίζετο τόν περι τών όλων αγώνα, κατατρώδωσε δια της θαρραλέας συμπεριφοράς και της πολιτικής αύτης συνέσεως να συνενώση υπέρ έαυτης άπάσας τάς φυλάς τού κράτους — και αυτός έτι τούς Ούγγρους, οτινες τσάκις εις τούς έχθρούς των Αψβούργων είχαν έξομαλύνη την όδόν την άγούσαν εις την καρδίαν της μοναρχίας — και να περατώση τόν κινδυνώδη εκείνον αγώνα, μίαν μόνην άποβαλούσα έπαρχίαν. Και πάλιν κατά τόν έπταετη πόλεμον πρds Φρειδερίκον τόν μέγαν αγωνίζομενη υπέρ της ήγεμονίας έν τή γερμανική κράτει αι ποικίλαι εκείναι φυλάι και πέραν και έντεύθεν τού Δουνάβεως έμάχοντό υπέρ αύτης' μετά δε την έν Hubertusburg συνομολόγησιν της ειρήνης, άφιέρωσε τά τελευταία δεκαετήτα της βασιλείας αύτης εις τό να προαγάγη την εύημερίαν και την έλευθέραν κίνησιν τού λαού της, να έλαττώση τάς παραλυούσας την άνάπτυξιν αύτου έπιδράσεις, να εκτεκείνη πρds τά έξω την έαυτης κυριαρχίαν και να εξασφαλίση αύτην δι' ισχυρών συμμάχων. — Η Μαρία Θηρεσία άπέθανε τή 29. νοεμβρίου 1780.

3. ΓΡΑΜΜΑΤΟΦΟΡΟΙ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑΙ ΤΑΞΕΙΑΕΥΟΥΣΑΙ. Εικων υπό G. Specht (έν σελ. 101).

Από τινων έτών ήρχισαν εις τά πλείστα κράτη της Ευρώπης, έν Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ρωσία και έν αύτή τή Δανία, πρds πάντων δε νεωστί έν ταις Ηνωμέναις Πολιτείαις της Βορείου Αμερικής, να ανατρέψωσι και γυμνάσωσι τάς περισσότεράς εις τό να μετακομίζωσιν έπιστολάς από τόπου εις τόπον, ίνα χρησιμεύωσι πρds πάντων έν καιρώ πολέμου ως άγγελιαφόροι. Είς τάς πλείστας πόλεις της Γερμανίας ύπάρχουσιν ήδη συλλόγοι, επιδιώκοντες την ανατροφήν και γυμνασιν των γραμματοφώρων περισσότερων, εις όλα δε τά σπουδαιότερα προύρια της Γερμανίας ιδρύθησαν σταθμοί γραμματοφώρων περισσότερων, οτινες πολλαπλασιάζονται όσημέραι. Εκτός των συλλόγων, ών ό αριθ-

μός άνέρχεται εις 100 έν Γερμανία, ύπάρχει και ιδιαίτερον περιοδικόν δημοσιεύον πάν τό άποβλεπόν και όπωσ δήποτε σχετιζόμενον πρds τά των γραμματοφώρων περισσότερων, ατίνες έν Γερμανία συμποσούνται περίπου εις 30,000. Έν τή προύπολογισμή τού γερμανικού κράτους τό δια τάς γραμματοφώρους περισσότεράς χάριν πολεμικών σκοπών αναλικόμενον ποσόν ύψώθη εις 50000 μάρκων, ένφ' κατά τά πρότερα έτη άνήρχετο εις 35,000 μάρκων.

Ός σπουδαίος νεωτερισμός δύναται να χαρακτηρισθής ή ίδρυσις σταθμών γραμματοφώρων περισσότερων προωρισμένων δια την ύπηρεσίαν της αεροναυτικής. Αι πρds τούτο διατηρούμεναι περισσότεραι γυμνάζονται δια ταξείδια δια τού αεροστατόν, ούτος δε είναι αναμφιβόλως ό μόνος όρθός τρόπος καδ' όν δύναται ή περισσότερά να καταστή πραγματι χρήσιμος έν πολέμω, διότι μόνον κατ' αυτόν τόν τρόπον είναι δυνατόν να έξαποσταλάσι περισσότεραι εκ τίνος πολιορκουμένου προουρίου ή να εισπεμφθώσιν εις αυτό όπωσ διακομισωσιν ειδήσεις.

Όρολόγιόν τι λίαν παραδόξως κατεσκευασμένον, και όρίζον μετά πληρεστάτης ακριβείας, μέχρις αύτου τού δευτερολέπτου, τόν χρόνον της άφιξείως των γραμματοφώρων περισσότερων, ήλεκτρική συσκευή αναγγέλλουσα την άφίξιν, τελειοποίησις έν τή γραφή των άποστέλλομένων ειδήσεων, ήτις δια της φωτογραφικής όδοϋ συγκρίνεται και περιορίζεται εις ελάχιστον, καταπληκτικώς μικρόν χάρον, τελειοποίησις της μεθόδου τού προσδέειν όσον οίδν τε στερεώτατα και άσφαλέστατα τάς γεγραμμένας ταύτας ειδήσεις εις τά πτερά της ούρας των περισσότερων, πρακτικώτατα κατεσκευασμένοι και εις τούς πόδας των περισσότερων προσαρμοζόμενοι δακτύλιοι μετ' έπιγραφών και άλλων γνωρισμάτων, και πλείστα άλλα βελτιώσεις και τελειοποιήσεις έν τή διατροφή και περιποίησει των περισσότερων είναι τά κατορθώματα, άτινα μετ' ύπερηφανίας δύνανται να επιδείξωσιν οι συλλογοί των φίλων και έραστών των περωτών τούτων άγγελιαφόρων. Όσαύτως και πρds όσημέραι μείζονα έπαύξισιν της ταχύτητος των περισσότερων ειργάσθησαν οι συλλογοί ούτοι ακαμάτως και λίαν επιτυχώς. Της καταπληκτικής ταχύτητος, μετ' ής ύπανται αι υπό των συλλόγων τούτων άσκηθείσαι περισσότεραι, αναφέρομεν ένταύθα έν μόνον παράδειγμα: Κατά τινα αγώνα πτήσεως μεταξύ Κολωνίας και Βερολίνου αι δύο πρώται περισσότεραι τού συλλόγου «Φοίνικος» άφίκοντο εκ Κολωνίας εις Βερολίον έν διαστήματι 4 ώραν και 38 πρωτολέπτων. Αύτη είναι ή μεγίστη ταχύτης, ήν έδειξαν μέχρι τούδε αι άριστα ήσκημένα περισσότεραι. Η απόστασις μεταξύ Κολωνίας και Βερολίνου είναι 474 χιλιομέτρων ήτι 62 γερμανικών μιλίων κατ' εύθειαν δια τού αέρος γραμμήν' εκείναι λοιπόν αι δύο περισσότεραι διήνυσαν κατά πρωτόλεπτον 1700 μέτρα έν stroγγύλω άριθμω, ένφ' αι ταχύταται άμαζοστοιχία διανύουσιν έν stroγγύλω άριθμω μόνον 50 χιλιομέτρα την όραν ήτι έν ένι πρωτολέπτω μόλις 833 μέτρα. Έν γενει δύναμεθα να εκτιμήσωμεν την κατά μέσον όρον ταχύτητα της πτήσεως καλώς ήσκημένων γραμματοφώρων περισσότερων εις 1000 εως 1200 μέτρα κατά πρωτόλεπτον.

Η μεγίστη πρόδος έν τή εξασκήσει των γραμματοφώρων περισσότερων, ή από αρχαίων χρόνων επιδιωκομένη και μέχρις εσχάτων ως ακατόρθωτος θεωρηθείσα, κατορθώθη νεωστί υπό τού Ιταλου Malagoli, συνίσταται δε εις τούτο, ότι αι περισσότεραι έπιστρέφουσιν άφ' έαυτών εις τό σημειον, εξ ου άνεχώρησαν, εκτελούσαι την ταχυδρομικήν αυτών ύπηρεσίαν.

ΜΑΚΟΘΗ

Αρχαίον σινικόν χαρτονόμισμα. Τὸ βρετανικὸν Μουσείον ἀπέκτησεν ἑσχάτως ἐν τραπεζικῶν γραμματίων ἐκ Σινικῆς, ὅπερ ἐξεδόθη ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ νομισματοκοπείου τριακῶσια ἑτη πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ πρώτου ἐν Ἑυρώπῃ χαρτονομίσματος. Τὸ τραπεζικὸν τοῦτο γραμματίον εἶνε ὑπὸ ἱστορικὴν ἐποχὴν πολυτίμων καὶ ἀξίων πολλοῦ ἐνδιαφέροντος, διότι χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς βασιλείας τοῦ πρώτου αὐτοκράτορος τῆς Σινικῆς ἐκ τῆς δυναστείας τῶν Μίγγ, ἐπομένως εἶνε ἀρχαιότερον τῆς πρώτης ἐβρωπαϊκῆς τραπέζης, ἣτις τῆς ἐν ἔτει 1401 ἰδρυθείσης ἐν Βασιλευσίνῃ. Τὰ πρῶτα τραπεζικὰ γραμματῖα ἐν Ἑυρώπῃ ἐξεδόθησαν τῇ 1668 ἐκ τῆς ἐν Στουκχόλμῃ τραπέζης, ὅπως ἄσπε τὸ σινικὸν ἐκεῖνον χαρτονόμισμα, ὅπερ ἦδη ἀπόκειται ἐν τῇ Βρετανικῇ Μουσείῳ, εἶναι κατὰ τρεῖς αἰῶνας ἀρχαιότερον τῶν πρώτων ἐν Ἑυρώπῃ τραπεζικῶν γραμματίων. Ὅλιγον τι ἀρχαιότερα τοῦ σινικοῦ τοῦτου χαρτονομίσματος εἶναι τὰ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Φρειδερίκου τοῦ δευτέρου ἐν ἔτει 1241 κατὰ τὴν πολιτικὴν τῆς Φαγεντίας ἐκδοθέντα δερμάτινα γραμματῖα, ἣτις ἐσφραγισμένα τεμάχια δέρματος ἐκπροσωποῦντα χρηματικὴν ἀξίαν ὡς τὰ τραπεζικὰ γραμματῖα.

Τὰ κείμενα τῶν μελοδραμάτων. Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὰ κείμενα τῶν κλειστων μελοδραμάτων περιέχουσι πολλάκις ἀτέχνους καὶ ἑλεηνούς στίχους, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀδόχημα ἀνοησίας καὶ ἀνοησίας, μόλις ὑπὸ τῆς μουσικῆς ἀνεκτὰς πως καθισταμένας. Ἄλλ' οἱ διασυχεῖς ποιητῶν τῶν κειμένων τούτων σαυανὸς πταίοντι διὰ τοὺς ἀηδεῖς καὶ ἀνοήτους τούτους στίχους τῶν, διότι ἀναγκάζονται νὰ ἐνδιώκωσι πάντοτε εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν μελοποιῶν καὶ νὰ θυσιαῶσι τὴν ποιητικὴν τῶν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς μελοποιητικῆς τέχνης. Τὸ μῖσος λοιπὸν τὸ μεταξὺ τῶν μελοποιῶν καὶ τῶν ποιητῶν τοῦ κειμένου τῶν μελοδραμάτων εἶνε τοσοῦτον ἀρχαῖον ὅσον αὐτὸ τὸ μελόδραμα. Ὁ Μεταστάσιος, ὁ Δαπόντε, ὁ Σικανέδερ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν ἀρχαιότερων ποιητῶν ὄρσαντο ἤδη κλειστάς δυσσεβείας ἐνεκα τῶν βεβαιωμένων καὶ ἐπαινημένων τροποποιήσεων καὶ μεταβολῶν, ὡς ἠναγκάζοντο νὰ ἐπιφέρωσι εἰς τὰ κείμενα τῶν μελοδραμάτων κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν μελοποιῶν αὐτῶν. Ὁ Meyerbeer οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ μείνῃ εὐχαριστήμενος μὲ τὰ κείμενα, τὰ ὅποια δι' αὐτὸν ἐπεξεργάζετο καὶ διηγεῖτο ἐτροποιοῖε ὁ ποιητὴς Scribe, ἀλλὰ πάντοτε ἀπῆτε νέας τροποποιήσεις καὶ νέας μεταβολὰς χάριν τῶν ἀναγκῶν τῆς μουσικῆς του. «Ὁσάκις ἔρχεται πρὸς ἐμὲ ὁ Meyerbeer» ἔλεγεν ἡμέραν τινὰ ὁ Scribe πρὸς τινὰ φίλον του «περιμένω πάντοτε ν' ἀκούσω παρ' αὐτοῦ καὶ τὴν μᾶλλον παράδοξον ἀπαίτησιν. Ὅπως λ. χ. εἶνε ἱκανὸς ν' ἀπαίτησιν μὲ ὅλην τὴν ἀφέλειαν νὰ τοῦ γράψω τοὺς στίχους διὰ μίαν ὄρατιαν διψιδίαν μεταξὺ ἐνὸς ῥόδου καὶ ἐνὸς βατραχίου.» — Διὰ τὴν περίφημον ἐκείνην μελωδίαν τῆς χάριτος ἐν τῇ μελοδραμῇ «Ρόβέρτος ὁ Διάβολος» τοῦ Meyerbeer εἶχε γράψῃ ὁ Scribe θαυμασίους στίχους πλήρεις ὀρειοσιτικῆς ποιήσεως. Ἀλλὰ μετὰ δύο ἡμέρας ἤλθε πρὸς αὐτὸν ὁ Meyerbeer ἐξωργισμένος καὶ ἀγανακτῶν καὶ τῷ εἶπεν «Εἰς ἀπὸ τοὺς τοὺς κατηγορούμενους στίχους σὰς δὲν εἰμπορῶ νὰ ἐβρω καμμίαν μελωδίαν. Πρέπει νὰ μεταβάλλετε ὅλους τοὺς διόλου τὸ κείμενον!» — «Πέτε μου καλλίτερα ὅτι πρέπει νὰ τὸ δολοφονήσω» ἀπήντησεν ὁ Scribe, ὅς' ἦτον ὅπως ἐνέδωκεν εἰς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ μελοποιῆ καὶ μετέβαλε τὸ ἀρχικὸν ποιητικώτατον κείμενον εἰς τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο «Gnade für mich, Gnade für dich» (χάριν δι' ἐμὲ, χάριν διὰ σέ), ὅπερ ὁμολογουμένως ἔχει μετριωτάτην ποιητικὴν ἀξίαν. «Ἀπὸ μάλιστα, τὸ δέχομαι!» ἀπήντησε μειδιῶν ὁ μουσογράφος «Ἀπὸ οἱ στίχοι εἶναι ὅπως τοὺς χρειάζομαι.»

Ἐννοεῖται ὅτι ὁ Scribe αὐτὸς συνηθάκετο κάλλιστα τὴν μετριότητα τῶν ἐπιδιαρθεμένων τούτων στίχων καὶ καὶ δυσχεραῖετο τὰ μέγιστα διὰ τὰς βεβαιωμένας ταύτας «βελτιώσεις», ὡς ἠναγκαζέτο νὰ ἐπιφέρει εἰς ἀπὸ τοὺς ὅπως ἱκανοποίησιν τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ μουσικοῦ, ἀλλ' ὁ Meyerbeer οὐδέποτε ἐφρόντιζε περὶ τούτου. Ἐσπέρων

τινὰ ἐκάθητο ὁ Scribe μετὰ πολλῶν φίλων εἰς τὸ παιδίον ἐν τῇ ἐπαύλει τοῦ, φωτιζομένη ὑπὸ τοῦ ἀπλήτου φέγγους τῆς πανσελήνου. «Παρατηρήσατε αὐτὴν τὴν ὄρατιαν σελήνην!» εἶπεν ὁ Scribe, «Ἄν ἤθελα τώρα νὰ προσφωνήσω ὡς ποιητὴς τὴν λαμπρὰν ταύτην πανσελήνου καὶ ἤρχιζα μὲ τὸν ἐξῆς στίχον: „Ἐλα φεγγάρι μου λαμπρὸ καὶ βάλε τὸ χεράκι σου ἐπάνω σὲ τὴν καρδίᾳ μου“, θὰ εὐρίσκατε βεβαίως τὸ ποιημᾶ μου ἐπάνω σὲ τὴν καρδίᾳ μου, ἂν ὅμως τὸ ἐδεικνύετε εἰς τὸν Meyerbeer, θὰ σὰς ἔλεγε: Πραγματικῶς εἶνε γελοιοῦσάτο, ἀλλὰ διὰ τὴν μουσικὴν εἶνε ἀπαρρητὸν ὄρατιον δύναιτο νὰ μελοποιηθῇ θαυμάσια!»

Τὰ κέρδη τῆς θείας αἰοιδου. Ἡ Ἀδελίνα Πάττη ἐπέστρεψεν ἤδη ἐξ Ἀμερικῆς εἰς τὴν λαμπρὰν τῆς ἑπαυλίαν ἐν Creig-y-Nos. Ἡ ἔξοχος αὐτῆς αἰοιδὸς ἐκέρδησε κατὰ τὴν περιήγησιν τῆς ταύτης 800,000 φράγκα ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν, καθ' ὅς μόνον 43 φράγς ἔπραξεν ἄσπε ἐντὸς εἰς δημοσίαν συναυλίαν. Ἐκτὸς δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου ἔλαβε παρὰ τῶν φίλων καὶ θαυμαστῶν τῆς τέχνης τῆς δαυρᾶ ἀξίας ἐνὸς ἑκατομμυρίου φράγκων ἐν συνόλῳ.

Τὰ προικιὰ τῆς ἀρχιδουκίσσης Μαρίας Βαλερίας, τῆς ὁποίας οἱ γάμοι μετὰ τοῦ ἀρχιδουκὸς Φραγκίσκου Σαλβάδορ θὰ ἐορτασθῶσι περὶ τὰ τέλη ἰουλίου ἐν Ischel, εἶναι ἤδη ἐκτεθειμένα ἐν ἰδιαιτέρας αἰδοῦσας τοῦ ἐν Βιέννῃ αἰλικῶ ἑταίρου (Hofburg). Τὸ μέγιστον ἐνδιαφέρον καὶ τὴν πλεῖστην προσοχὴν προσελκύουσι τὰ ἀδάμαντοκόλλητα καὶ ἀργυρὰ κειμήλια καὶ τὰ λοιπὰ πολυτιμώτατα νυμφικὰ κοσμήματα τῆς ἀρχιδουκίσσης. Μεταξὺ τούτων εὐρίσκονται καὶ καθαρῶτατοι ἀδάμαντες ποικιλοτάτων σχημάτων καὶ ἐκτάκτου ἀξίας. Ἰδιαιτέρας μινείας ἀξία εἶναι καὶ τινὰ ἐπιτραπέζια σκευὴ μετ' ἐκτάκτου κομψότητος καὶ ἐξόχου τέχνης κατασκευασμένα. Θαυμασίως ὄρατα εἶναι καὶ τὰ ἐκ κεντροειδοῦ καὶ ἐσθλαστῆς βασιτείας ἀσπρόρροχα, κεκοσμημένα διὰ πολυτιμωτάτων τριχάπτων καὶ καλλιτεχνικωτάτων κεντημάτων. Ἐκ τῶν νυμφικῶν ἐνδυμάτων τῆς ἀρχιδουκίσσης ὀλίγα μόνον εἶναι ἐκτεθειμένα, διότι τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν θὰ ἐτοιμασθῶσι ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῶν γάμων. Τὸν ὄψιστον θαυμασμὸν καὶ τὴν ἐκστασὴν τῶν κυριῶν τῆς Βιέννης διεγείρει ἡ νυμφικὴ ἐσθῆς τῆς ἀρχιδουκίσσης, συσταμένη ἐκ βαρέως λευκοῦ ὀλοσπρικοῦ (μεταξωτοῦ ὄφραματος) μετὰ πολυτιμωτάτων τριχάπτων καὶ ἐπιστρώματος (οὐράς), ἔχοντος μῆκος τεσσάρων μέτρων. Ὅμοιος θαυμάσιος εἶναι καὶ αἱ λοιποὶ στολῆς τῆς νύμφης, αἱ προωρισμέναι διὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις· ἐκάστη ἐκ τῶν στολῶν τούτων εἶναι ἀριστοτέχνημα ἀπότης τέξεως.

Τι γίνονται αἱ καρφοβελόναι; Τὸ μέγιστον ἐργαστήσιον καρφοβελόνων εὐρίσκαται ἐν τῇ πόλει Birmingham τῆς Ἀγγλίας. Τὸ ἐργαστήσιον τοῦτο κατασκευάζει 37 ἑκατομμύρια καρφοβελόνων καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Πάντα τὰ λοιπὰ τοῦ εἶδους τούτου ἐργαστήρια τῆς Ἀγγλίας κατασκευάζουσι καθ' ἑκάστην 19 ἑκατομμύρια καρφοβελόνων. Ὅστε ἐν μόνῃ τῇ Ἀγγλίᾳ κατασκευάζονται 56 ἑκατομμύρια, ἐντὸν ἐν Γαλλίᾳ 20 περίπου ἑκατομμύρια, ἐν δὲ τῇ Γερμανίᾳ καὶ ταῖς λοιπαῖς χώρας τῆς Ἑυρώπης 10 ἑκατομμύρια καρφοβελόνων καθ' ἑκάστην. Ἐν ὅλῃ λοιπὸν τῇ Ἑυρώπῃ τὸ ποσοῦν τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν κατασκευαζομένων καρφοβελόνων ἀνέρχεται εἰς 86 περίπου ἑκατομμύρια. Ἀλλὰ τι ἀπογίνονται αἱ καρφοβελόναι αὗται; Ἄν ἐκτιμῶμεν τὸν πληθυσμὸν τῆς Ἑυρώπης εἰς 240 ἑκατομμύρια, εὐρίσκομεν ὅτι ἕκαστος ἄνθρωπος πρέπει ἐν διαστήματι τριῶν ἡμερῶν νὰ καταστρέφῃ ἢ νὰ γάνῃ καὶ μίαν καρφίτσαν, ὅπως καλλίονται ἢ καταναλωσῶσι αὐτὴ τῶν 86 ἑκατομμυρίων, τῶν ὅσων ἢ ἀξία ἀνέρχεται εἰς 25,000 φράγκων. Καθ' ἑκάστην ἡμέραν λοιπὸν χάνονται 25,000 φράγκων μόνον εἰς καρφοβελόνες. Ἀλλὰ τι ἀπογίνονται αἱ χανόμεναι αὗται καρφοβελόναι; Ὅπως εἰρηθῆ ὑπομονητικῶς τῆς Ἀγγλίας ἢ Ἀμερικανὸς νὰ λύσῃ τὸ σπουδαῖον τοῦτο ζήτημα.

Νέον ὀπνωτικὸν μέσον. Ἐν Παρισίῳ ἤρχισε νὰ γίνεταί χρῆσις νέου τινὸς δρασκευοῦ, ὡς λέγεται, ὀπνωτικῶν μέσων, ὅπερ μέλλει ὡς φαίνεται ν' ἀντικαταστήσῃ ἐντελῶς ὅλα τὰ ἄλλα ὀπνωτικὰ ἐξ ὁποῦ παρασκευασάματα. Τὸ νέον τοῦτο μέσον εἶνε ἀπλοῦστατον προσκεφάλαιον, γεμισμένον μὲ φώλλα βρωονίας (κοινῶς βρωονίας, ἢ χοχίμελις φωτοῦ χρησίου ἰδίᾳ εἰς τὴν ζυθοποιίαν, γερμ. Hopfen, γαλλ. houblon). Ἡ ὀπνωτικὴ ἐνεργεία τῶν φώλλων τοῦ φωτοῦ τούτου ἐκαινεταί πολλή, εἰ καὶ οὐδεὶς δύναται ἀκριβῶς νὰ ὀρίσῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἐνεργείας ταύτης. Ἰδίᾳ φώλλωμα εἶναι, ὡς λέγεται, τὰ προσκεφάλαια ταῦτα εἰς ὀπνωτικῶς ἢ ἄλλως νευροπαθεῖς γυναῖκας.

Ἀκαδημία Βολαπυκιστῶν. Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Μαρτίνου Σλάυερ (τοῦ ὀποῖο τὴν εἰκόνα καὶ τὴν βιογραφίαν ἐδημοσιώσαμεν ἐν τῇ 9 Ἀπρ. Δ'. Τόμ. τῆς Κλειοῦς) ἐφευρεθείσα τεχνικὴ γλῶσσα Βολαπυκ (παγκόσμιος γλῶσσα) ὑπάρχει ἤδη ἀπὸ ἐνδεκα ἐτῶν. Εἰ καὶ ὑπὸ πλείστων γλωσσολόγων καὶ φιλολόγων τοσάκις ἐχλευσάθη καὶ ἐσκόφηθη καὶ μέχρι τῆς σήμερον δικαίως, ὡς φρονοῦμεν, ἐπιμαίεται καὶ περιγελάται ἢ νεκρὰ γεννηθεῖσα αὐτὴ γλῶσσα, τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι ἔτυχε καὶ ἐν τῇ βολαπυκίᾳ ὀσημέραι εὐφρόνας διαδόσεως. Σήμερον ἤδη τὸ βολαπυκ εἶνε διαδεδομένον εἰς ὅλας τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας καὶ εἰς δεκαπέντε ἐκτὸς τῆς Ἑυρώπης κρῆτι. Τὰ ἐν Παρισίῳ ἐκδομένα Χρονικὰ τῶν διπλωματούχων Βολαπυκιστῶν (Velabuk Pedidelas, Paris 1889, Le Soudier) ἀπαριθμοῦσιν ἐξακοσίας εἰκοσὶν ἐπτὰ πόλεις, ἐν αἷς διδάσκαται καὶ μανθάνεται ἡ βολαπυκικὴ γλῶσσα. Περὶ τὰ ἑπτακόσια συγγράμματα ἐδημοσιώθησαν μέχρι τοῦδε, πραγματευόμενα τὸ ζήτημα τῆς παγκοσμίου γλώσσας ἐν γένει ἢ τὸ βολαπυκ ἰδίᾳ, καὶ ἔτερ ἐπὶ διὰ διπλώματα ἐνευρεθήσαν ἤδη ὑπὸ τοῦ Σλάυερ εἰς ἱκανὸς βολαπυκιστῶν. Τὸ θαυμαστότατον δὲ εἶναι ὅτι ἐκδοθεῖσιν ἤδη μὲτα πλείστων ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν γραφομένων ἄλλων μὲν ἐξ ὀλοκλήρου βολαπυκιστῶν, ἄλλων δὲ ἐν τῇ ἐγχωρίῳ γλώσσῃ καὶ ἐν τῇ βολαπυκίᾳ συγχρόνως. Ὁ ἐν Ἀμβούργῳ ὀλλογος τῶν ὀπαδῶν τῆς παγκοσμίου γλώσσας βολαπυκ κέκτηται ὀλοκλήρου τῶρος τρίακοντα καὶ πέντε διαφόρων βολαπυκικῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν, ἐξ ὧν ἐπὶ ἐκδίδονται ἐν Γερμανίᾳ (δύο ἐν Μονάχῳ, καὶ ἀνὰ μίαν ἐν Βερολίνῳ, Ἀμβούργῳ, Κωνσταντίᾳ, καὶ Ἀλλεμνίτγῳ) πέντε ἐν Ἰταλίᾳ (δύο ἐν Μεδιολάνῳ καὶ ἀνὰ μίαν ἐν Νεαπόλει, Πανόρῳ, Τουρίνῳ), τέσσαρες ἐν Δανίᾳ (τρεις ἐν Κοπεγχάγῃ καὶ μίαν ἐν Ἀαλβόργῃ), τέσσαρες ἐν Ἀμερικῇ (ἐν Βοστώνῃ, ἐν Ἀγίῳ Λουδοβίκῳ, ἐν Ροτλάνδ-Ὀρεγον, καὶ ἐν Πορτορικῳ), δύο ἐν Γαλλίᾳ (ἐμφότεραι ἐν Παρισίῳ), δύο ἐν Ἀγγλίᾳ (Λονδίνῳ), δύο ἐν Ἀδελφίᾳ (Βιέννῃ), δύο ἐν Ἑλβετίᾳ (μὴ ἐν Ἀγίῳ Γαλληνῳ καὶ μίαν ἐν Ζυρίχῃ), δύο ἐν Ἰσπανίᾳ (Guadalajam-Madρίτη) μίαν ἐν Βελγίῳ (Ἀντβέρπη), μίαν ἐν Ὀλλανδίᾳ (Haarlem), μίαν ἐν Σουηδίᾳ (Στουκχόλμῃ), μίαν ἐν Κίνῃ (Ἀμῶν) καὶ μίαν ἐν Ἰαπωνίᾳ (Ἰοκοχάμα).

Κατὰ τὰς ὀρολογίας τῶν Βολαπυκιστῶν, ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Μαρτίνου Σλάυερ ἐφευρεθείσα τεχνικὴ γλῶσσα ἔχει εἰσὶ ἀνάγκην πολλῶν βελτιώσεων μέχρις οὗ τελειοποιηθῇ, ὅπως καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Stephenson ἐφευρεθείσα ἀτμομηχανὴ πολλὰς ὑπέστη τροποποιήσεις καὶ βελτιώσεις ἕως ὅτου ἐφθασεν εἰς τὴν σημερινὴν αὐτῆς τελειότητα. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τῆς βελτιώσεως καὶ τελειοποιήσεως τοῦ βολαπυκ συνεστήθη ἐν Παρισίῳ ἀκαδημία Βολαπυκιστῶν, ἣτις περὶ τὰ τέλη τοῦ 1889 ἠρέμει τρίακοντα καὶ ἐπτὰ μέλη, ἐκ τῶν ὁσίων ἐξ ἐν Γερμανίᾳ, πέντε ἐν Ἀδελφίᾳ, πέντε ἐν Πορτορικῳ, ἀνὰ τέσσαρες ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, ἀνὰ τρεῖς ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ, ἀνὰ δύο ἐν Ῥωσίᾳ καὶ ἐν Ἰσπανίᾳ, ἀνὰ ἐν μέλος ἐν Βελγίῳ, ἐν Δανίᾳ, ἐν Μεξικῳ, ἐν Ὀλλανδίᾳ, ἐν Πορτογαλίᾳ, ἐν Ῥουμανίᾳ, ἐν Σουηδίᾳ καὶ ἐν Σηρίᾳ. Ἐκ τῶν 37 τούτων ἀκαδημαϊκῶν εἰς εἶνε ἱερεῖς (αὐτὸς ὁ ἐφευρετὴς Σλάυερ), εἰς καὶ εἰκοσι καθηγῆται καὶ διδάσκαλοι, τρεῖς ἰατροὶ, δύο νομικοὶ, δύο

δημοσιογράφοι, δύο μηχανικοὶ, δύο ἰδιωτικοὶ ὀπάλληλοι, εἰς διευθυντὴς μουσείου, εἰς διευθυντὴς ταχυδρομείου, εἰς ἀξιωματικὸς ἐπιτελείου, καὶ εἰς ἔμπορος.

Τὰ ἀπομνημονεῦματα τοῦ Ταλλεϋράνδου. Κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ «Γαλλίου» (Gaulois), θὰ δημοσιευθῶσι προσεχῶς τὰ ἀπομνημονεῦματα τοῦ Ταλλεϋράνδου. Ὁ νῦν κάτοχος τῶν ἀπομνημονεμάτων τούτων, ὁ δούξ τοῦ Broglie, ὅστις παρέλαβεν αὐτὰ παρὰ τοῦ κυρίου Andral, ἀπεφάσισεν, ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν ἀπογόνων τοῦ διασώμου πολιτικοῦ, νὰ παραδοθῇ ἐπὶ τέλους εἰς τὴν δημοσίαν τὰ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον μετὰ πόδου περιμενόμενα ταῦτα ἀπομνημονεῦματα.

Συλλογὴ πολυτιμωτάτων βαβυλωνιακῶν ἐπιγραφῶν. Νεωστὴ μετεκομισθῆ εἰς Λονδίνον πολυτιμωτῆ συλλογὴ παναρχαίων βαβυλωνιακῶν πινακῶν, γεγραμμένων μὲ σφηνοειδῆ γράμματα. Αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται ἀνάγονται εἰς παναρχαίαν ἐποχὴν, ἐκτενομένην ἀπὸ τοῦ 2300 ἔτους πρὸ Χριστοῦ μέχρι τοῦ ἔτους 200 π. Χ., πραγματευόμενα δὲ αἱ μὲν ἐμπορικῶς ὑποθέσεις αἱ δὲ νομικὰ ζήτηματα. Ἐκ μίας τῶν ἐπιγραφῶν τούτων, ἀναγομένης εἰς τὸ ἔτος 2200 πρὸ Χριστοῦ, καταφαίνεται ὅτι κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους ἐκείνους χρόνους ὄψιχεν ἐν Βαβυλῶνι τάξις ἀνθρώπων οἵτινες μετήρχοντο τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ νὰ παρακινῶσι πλουσίας ἀλλ' ἀτέκνους οἰκογενείας εἰς τὸ νὰ νιοθετῶσι τέκνα ἀπόρων γονέων. Οἱ μεστῆται οὗτοι ἐλάμβανον ἀμοιβὴν παρὰ τῶν γονέων τοῦ εἰς νιοθεσίαν παραδιδόμενον παιδὸς καὶ παρὰ τῶν νιοθετούντων αὐτὸν πλουσίων.

Ποῖαν θερμοκρασίαν πρέπει νὰ ἔχῃσι τὰ διάφορα ποτᾶ; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην τὸ γερμανικὸν «Περιοδικὸν τῆς Ὑγιεινῆς καὶ ἰδία τῆς ἐξετάσεως τῶν τροφίμων» διδὲ τὴν ἐξῆς ἀπόκρισιν: Τὸ ποσοῦν ὕδωρ ὀφείλει νὰ ἔχη θερμοκρασίαν 12,5 βαθμῶν Κελσίου, τὸ ὕδωρ τῆς σόδας (Sodawasser καὶ Selterswasser) 14 ἔως 16 βαθμ. Κ., ὁ ζῦδος 14 ἔως 16 β. Κ., ὁ μέλας οἶνος 17 ἔως 18 β. Κ., ὁ ἐλαφρὸς λευκὸς οἶνος 16 β. Κ., ὁ βαρὺς λευκὸς οἶνος 10 β. Κ., ὁ καμκαριντῆς 8 ἔως 10 β. Κ., ὁ καφῆς καὶ τὸ τῆτον 23 ἔως 26 β. Κ., ὁ καφῆς καὶ τὸ τῆτον πρὸς ἀπόσβεσιν τῆς δίψης 10 ἔως 18 β. Κ., ὁ ζυμὸς τοῦ κρέατος 37 ἔως 51 β. Κ., τὸ γάλα 16 ἔως 18 β. Κ., τὸ προσφάτως ἀρμελχθέν γάλα 34 ἔως 35 β. Κ.

Τὰ χρώματα τῶν ἀστέρων. Ἐνδιαφέρουσα εἶνε ἡ ἐσχάτως ὑπὸ διαφόρων ἀστρονόμων γενομένη στατιστικὴ τῶν χρωμάτων τῶν ἀστέρων, περιλαμβανούσα 4984 ἀστέρας. Κατὰ τὴν στατιστικὴν ταύτην αἱ δεκαπέντε διαφοροὶ ἀποχρώσεις τῶν ἀστέρων διακρίνονται εἰς τὰ ἐξῆς κυριώδη χρώματα. Ἰσοειδῆς, 14 ἀστέρες· κίανου 281· πράσινον 31· πορτοκαλοειδῆς 375· ἐρυθρὸν 420· κίρινον 1042· καὶ λευκὸν 2628 ἀστέρες.

Τὸ μέγιστον ἄνθος τοῦ κόσμου. Κατὰ τὸν βοτανικὸν W. Watson τὸ μέγιστον ἄνθος τοῦ κόσμου εἶνε τὸ ἐν τῇ νήσῳ Σουμάτρα φυόμενον καὶ ἐν τῇ βοτανικῇ ὑπὸ τὸ ὄνομα Amorphophallus Titanum γνωστὸν ἄνθος, ὅπερ ἐν ἔτει 1878 ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Ὀδοῦρου Βεκάκη παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ἡφαιστείου Σιγγαλάγκου (ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Παδάγγῃ) εἰς ὕψος 364 μέτρων ὀπερᾶν τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὸ φυτόν τοῦτο ἔχει μέχρι τῆς ἀνθήσεως ἐν μόνον φέλλον, τὸ ὅσιον δύναται ν' ἀξάνῃ μέχρι δεκάτου ἐν μόνον φέλλον, τὸ ὅσιον δύναται ν' ἀξάνῃ μέχρι δεκάτου ἐν μόνον φέλλον, τὸ ὅσιον δύναται ν' ἀξάνῃ μέχρι δεκάτου ἐν μόνον φέλλον. Ἡ κάλυξ τοῦ ἄνθους τούτου κατὰ τὴν πλήρη αὐτοῦ ἀνάπτυξιν ἔχει σχῆμα μεγάλου χωνίου, ἀναθεν μὲν λευκὸ κατὰ δὲ τὸ λοιπὸν ἀνοικτὸ πρᾶσινον καὶ ἐσθεν ἑρυθρὸν, ἔχοντος ἔγρος 1,20 τοῦ μέτρου, τὸ δὲ ἄνθος ἀξάνει μέχρι 11' μέτρου καὶ ἐκπέπει ἰσχυρὰν διαπεραστικὴν ὀσμὴν ἀγχοταράχου.

ΤΟ ΥΠΟΚΑΜΙΣΟΝ.

Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν θὰ θαυμάσωσι μανθάνοντες ὅτι τὸ κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους διὰ πάντα ἀνθρώπων τοσοῦτον ἀπαραίτητον τοῦτο φόρεμα, τὸ υποκάμισον, εἶνε ἐφευρέσιμα τῶν νεωτέρων χρόνων, μὴ συμπληρώσαν εἰσεῖτι οὐτε κἀν τὴν πεντακοσιετηρίδα τῆς ὑπάρξεώς του.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες μετεχειρίζοντο τὸν χιτῶνα, ὡς ἡμεῖς σημερινὸν τὸ υποκάμισον· ἀλλ' ὁ χιτῶν ἦτο μάλλινον ἐνδυμα, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο κοινὸν εἶχε μετὰ τοῦ σημερινοῦ υποκαμίσου εἰ μὴ ὅτι ἐφορεῖτο ἀμέσως ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ σώματος. Τὸ ἐνδυμα τοῦτο ἐν Ῥώμῃ ἀνοράζετο παρὰ μὲν τοῖς ἀγῆρασι subucula παρὰ δὲ ταῖς γυναῖξι tunica interior, ἀμφότεραι δὲ αἱ λέξεις αὗται σημαίνουναι ἀσωτερικὸν ἐνδυμα.

Μόλις οἱ Ἀγγλοσάξωνες φαίνεται ὅτι ἐφόρουσαν εἰδὸς τι φορέματος ὁμοίου πρὸς τὸ σημερινὸν υποκάμισον κατὰ τὴν κατασκευὴν καὶ κατὰ τὴν χρῆσιν, ἐνῶ οἱ ἀρχαῖοι Γερμανοὶ, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, εἶχον καὶ κατὰ τὸ δομώτατον ψυχὸς γυμνά τὰ στήθη καὶ τοὺς τραχήλους καὶ τοὺς βραχίονας, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ σώματος ἐκάλυπτον μὲ δέρματα ζώων.

Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐμπόδιζε τὴν χρῆσιν καὶ τὴν διάδοσιν τοῦ υποκαμίσου ἦτο ἀπ' ἐνός μὲν ἡ μεγάλη ἀκρίβεια τοῦ λιννοῦ παντιοῦ, ἀπ' ἐτέρου ὅμως καὶ ἡ πρὸς τὴν ἀκαθαρσίαν συνήθεια καὶ ἐξουκιεῖσις, ἣν εἶχον οἱ ἀνθρώποι τοῦ μεσαιῶνος, οὐ μόνον οἱ κοινοὶ ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ μεγάλοι τῆς γῆς. Παντὸς εἶδους βδελυρὰ ζωῖα ἐμάσταντο τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, μετ' ἐκπλήξεως δὲ βλέπομεν εἰς ἀρχαιότερα, μεσαιωνικὰ ἀνέκδοτα πλείστους ὑπαινιγμούς, ἐξ ὧν φαίνεται ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀτοκράτορες, οἱ βασιλεῖς, οἱ ἡγεμόνες, καὶ οἱ ἀρχιεπίσκοποι δὲν ἦσαν ἀπληθαγγμένοι τῶν βδελυρῶν τούτων γεννημάτων τοῦ ῥύπου καὶ τῆς ἀκαθαρσίας.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 14 αἰῶνος προήχθη αἴφνης ἡ βιομηχανία τῶν λινῶν ὑφασμάτων εἰς μεγάλην ἀκμὴν, καὶ τοῦτο διότι μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς οἱ θησαυροὶ τοῦ νέου τούτου κόσμου εἰσέρρουσαν εἰς Εὐρώπην καὶ παρήγαγον ἀνεῖδη τοσαύτην εὐημερίαν, ὥστε οἱ εὐπορήσαντες ἤρχισαν ἤδη νὰ φροντίζωσι καὶ περὶ τῶν ἀναπαύσεων τοῦ βίου, περὶ ἀνεταπέρας κατοικίας περὶ ἡγιασμοῦ καὶ περὶ καθαριότητος. Σὺν τῇ ἀκμῇ τῆς βιομηχανίας τῶν λινῶν ὑφασμάτων διεδόθη καὶ ἡ χρῆσις τοῦ υποκαμίσου, ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος τὸ φόρεμα τοῦτο κατέστη σχεδὸν ἀπαραίτητον εἰς τὰς ἀνωτέρας καὶ εὐπορωτέρας τάξεις τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας. Ἀλλὰ ἡ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀλλαγὴ καὶ ἡ πλῆσις τοῦ υποκαμίσου, ὡς γίνετ' αἴμα, ἦτο τότε ἐντελῶς ἀγνωστος. Ἐκαστος ἐφόρει τὸ υποκάμισόν τοῦ διαρκῶς ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, μέχρις οὐ κατασχίζετο καὶ κατατραυλοῦτο. Εἰς οὐδένα ἐπήρχετο ἡ ἰδέα ὅτι τὸ ἀμέσως ἐπὶ τοῦ σώματος κείμενον τοῦτο φόρεμα ἠδύνατο νὰ πλύνεται καὶ ὤφειλε ν' ἀντικαθίσταται δι' ἄλλου κατὰ ὀρισμένα χρονικὰ διαστήματα· ἀλλὰς τε δὲν ἦτο καὶ ἐσκόλον· τότε νὰ ἔχη τις περισσότερα τοῦ ἐνός υποκαμίσου, διότι ἦσαν ἀκριβώτατα καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς ὀπισθοὺς εὐποροῦντας. Ὁ ἔχων κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους

ὁδοὶ ἢ τρία υποκάμισα ἐδεωρεῖτο πλοῦσιος. Ὅτε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος ἠκούσθη ἐν Γερμανίᾳ, ὅτι νεόνυμφος τις βασιλόπουκος ἔλαβεν ὡς προικισμὸν μίαν ὀλόκληρον δωδεκάδα λινῶν υποκαμίσων, ἐξευρήθη τοῦτο ὡς ἔκτακτος καὶ ἀνήκουστος πολυτέλεια. Ἐνεκα τῆς ἀκρίβειας ταύτης τοῦ υποκαμίσου, οἱ ἀνθρώποι τοῦ μεσαιῶνος μετεχειρίζοντο τὸ φόρεμα τοῦτο μετὰ τοσαύτης φειδοῦς, ὥστε οὐδεὶς ἐφόρει αὐτὸ ἐν τῇ κλίμῃ κατὰ τὰς φάρας τοῦ θύνου. Καθ' ὅλον τὸν μεσαιῶνα ἐκοιμῶντο οἱ ἀνθρώποι ἐντελῶς γυμνοί, ἐν Ἰταλίᾳ δὲ καὶ μέχρι τῆς σημερινῆς διατηρεῖται παρὰ πολλοῖς ἡ συνήθεια αὕτη τοῦ μεταχειρίζεσθαι τὸ υποκάμισον μετὰ τοσαύτης φειδοῦς.

Μόλις περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος ἤρχισεν νὰ γίνεται χρῆσις ἰδιαιτέρων νυκτικῶν υποκαμίσων, καὶ τοῦτο μόνον παρὰ τοῖς πλοῦσιος, ἐννοεῖται. — Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος, ἦτοι μόλις πρὸ διακοσίων ἐτῶν, δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς γενικῶς διαδεδομένην ἐν Εὐρώπῃ τὴν χρῆσιν τοῦ υποκαμίσου. Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εὐρίσκομεν ὑπαρχούσας ἤδη καὶ νομικὰς τινας διατάξεις ἐν Γερμανίᾳ σχετικὰς πρὸς τὴν χρῆσιν τοῦ υποκαμίσου. Οὕτω λόγου χάριν εὐρίσκομεν ἐκ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος διάταγμα τι, καθ' ὃ ὁ Ἰουδαῖος ὀρακισμὸς ἐποσημῶς ὤφειλε νὰ μὴ φορῆ ὑποκάμισον, ἀλλὰ μόνον φαυλόχρον τινὰ ἐπενδύτην καὶ περισκελίδα, μὴ συναπτομένης ἀμέσως μετὰ τῶν περιποδίων. Ἡ ἱστορία διηγεῖται ἡμῖν ἀστέτον τι ἐξ ἐκείνων τῶν χρόνων περὶ ἐνός υποκαμίσου, καὶ μάλιστα περὶ τοῦ υποκαμίσου τῆς πριγκιπίσσης τῆς Ἰσπανίας Ἰσαβέλλης. Ἡ πριγκιπίσσα αὕτη, ἡ θυγάτηρ Φιλίππου τοῦ δευτέρου, φησὶ ἔτι ἐν ἡλικίᾳ τῆς ἰσοῦς νὰ μὴ ἀλλάξῃ τὸ υποκάμισόν της, μέχρις οὐ ὁ σύζυγος αὐτῆς ἤθελε κυριεῖσθαι τὴν Ὀστένδην, ἣν τότε ἐπολιόρκει. Ἀλλ' ἡ πολιορκία διήρκεσεν ἐπὶ τρία ὀλόκληρα ἔτη, καὶ καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα τὸ ἀρχικῶς λευκὸν υποκάμισον τῆς πριγκιπίσσης προσέλαβεν ἐπὶ τέλους ἰδιάζον τι κίτρινον χρῶμα, ὅπερ καὶ σήμερον ἐτι εἶνε γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «χρῶμα τῆς Ἰσαβέλλης».

Τὸ υποκάμισον κατέστη βαθμυδὸν ἀπαραίτητον φόρεμα ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε καὶ τοὺς νεκροὺς ἤρχισαν νὰ κηδεύωσιν ἐνδεδυμένους λινῶν χιτῶνα, κατὰ τὸ ἀρχαῖον αἰγυπτιακὸν ἔθιμον ὅπερ καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, βραδύτερον δὲ καὶ παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς διατηρήθη, τοῦ κηδεύειν τοὺς νεκροὺς ἐγκεκαλυμμένους ἐν λινῶν ὀθόνας. Σήμερον καὶ ὁ πτωχότατος παραλαμβάνει μετ' ἑαυτοῦ εἰς τὸν τάφον τὸ ἀπαραίτητον τοῦτο φόρεμα, ἀλλ' εἰς προτέρους χρόνους τοῦτο ἦτο πολυτέλεια, μόνον εἰς τοὺς εὐπόρους προσιτῆ. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Καμίσιος, ὁ μέγιστος ποιητὴς τῆς Πορτογαλλίας ἐνεταπιάσθη χωρὶς σάβανον, διότι ἡ οἰκογένειά του δὲν εἶχε τὰ μέσα νὰ ἀγοράσῃ τὸ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενον λινῶν παννίον. Τὰ γεγονότα δὲ τοῦτο ἐγράφη καὶ ἐπὶ τοῦ πολυτίμου ἐπιτομίου λίθου, ὃν ἔθηκαν οἱ Πορτογάλοι ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ποιητοῦ πολλὰ ἔτη βραδύτερον, ὅτε ἀνεγνωρίσθη ἡ μεγάλη ἀξία του. Ἀλλ' ὡς ἀν εἰ ἠσχύνετο ἡ γῆ νὰ φέρῃ τοιοῦτο ἐπιτόμιον, ἠνεώχθη ὑπὸ σεισμοῦ καὶ κατέπεσε τὸν τάφον καὶ τὸ ἐπιτόμιον τοῦ μεγάλου ἐκείνου ποιητοῦ. N.

Προσεχῶς θ' ἀρχίσῃ ἐν τῇ «Κλειῷ» ἡ δημοσίευσις διαφόρων εἰκόνων μετὰ κειμένων ἐκ τοῦ πρό τινων ἡμερῶν δημοσιευθέντος περιεργωτάτου ἔργου τοῦ Στάνλεϋ «Εἰς τὰ ἐνδοτάτα τῆς Ἀφρικῆς».
κ. Γ. J. εἰς Θεσσαλονίκην. Θὰ φροντίσωμεν. — κ. Γ. Π. Μ. εἰς Σύρον. Ἐλήθησαν

καὶ λινὰ προσεχῶς θὰ λάβετε τὰ παραγγελέντα. — κ. Γ. X. M. εἰς Φιλιππούπολιν. Ἐνεγράψαμεν τὴν δὲ παραγγελίαν σας θὰ ἐκτελέσωμεν μετ' ὀλίγας ἡμέρας. — κ. J. A. εἰς Ἀθήνας. Ἐστάλησαν σας εὐχαριστοῦμεν δὲ διὰ τὰς πρὸς τὸ ἡμέτερον ἔργον συμπάθειάς σας. — κ. I. Z. εἰς Βατοῦμ. Ἡ ἐπιστολή σας

ἐλήφθη, καὶ κατ' αὐτὰς θὰ σὰς ἀπαντήσωμεν. — κ. A. Δ. Z. εἰς Helgoland. Ἀφοῦ καὶ αὐτοῦ σχεδὸν καθ' ἐκάστην ἔχετε κακοκαιρίαν τότε ζητήσατε νὰ διασκεδάσῃτε τὰς φάρας σας, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν. — κ. M. A. B. εἰς Γαλλίαν. Σὰς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς κολακευτικὰς ὑπὲρ τῆς Κλειῶς μας κρίσεις σας.